

Crna Gora
Vlada Crne Gore

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

predmetni program

SOCIOLOGIJA KULTURE

OIP - dopuna matorskog standarda za predmet *Sociologija*
u III i IV razredu gimnazije

SADRŽAJ

1.	NAZIV NASTAVNOG PREDMETA.....	3
2.	ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA	3
3.	OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA.....	4
4.	SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA.....	5
5.	DIDAKTIČKE PREPORUKE	36
6.	STANDARDI ZNANJA.....	37
7.	NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I STRUČNE OSPOSOBLJENOSTI.....	41
8.	RESURSI ZA REALIZACIJU NASTAVE	41
9.	PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA	44

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA

OBAVEZNI IZBORNI PREDMET

NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA

SOCIOLOGIJA KULTURE

2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA

a) Položaj, priroda i namjena predmetnog programa

Sociologija kulture je dio programa društvenih nauka u okviru nastavnog plana za gimnaziju i određena je kao obavezni **izborni** predmet i **dopuna maturalnom standardu za sociologiju**.

Položaj, priroda i namjena predmeta već je određena položajem, prirodom i namjenom sociologije kao obaveznog predmeta.

U okviru predmeta učenici/e se upoznaju sa naučnim saznanjima o fenomenu kulture i sociološkim objašnjenjem društvenih pojava. Predmet je usmjeren na osnovne pojmove u okviru jedne posebne sociologije (sociološke discipline): kultura, oblici i tipovi kulture, funkcije kulture, igra, simboli, civilizacija, umjetnost, slobodno vrijeme, masovna kultura, mladi u svijetu savremene kulture, multikulturalnost ... Opštost, teorijski pristup i fundamentalno mjesto sociologije i njenih disciplina među naukama upućuje je da društvo, u ovom slučaju njegovu identitetsku posebnost i funkciju, objasni u sveobuhvatnosti kulture i društvenih pojava koje je određuju. Kompleksnost i višeznačajnost pojma kulture zahtijeva objašnjenje i genezu pojmova kultura i civilizacija, zahtijeva interdisciplinarni pristup problemima da bi se izdvojilo sociološko objašnjenje fenomena.

Predmet sociologije kulture omogućuje učenicima/ama da se upoznaju sa temeljnim pojmovima naučne discipline i da se osposobe i u samostalnom istraživačkom radu kroz različite forme u cilju podsticanja interesovanja za predmetnu oblast i dalje napredovanje.

Sociologija i "njene nauke" omogućuju oslobođenje od "zdravorazumskog" poimanja i objašnjenja, medijske percepcije, mitologizacije, stereotipnog načina posmatranja i objašnjenja društvene stvarnosti, i opredjeljenje za racionalno, na empirijskim dokazima utvrđeno objašnjenje društvenih pojava, prije svega na "sociološkoj imaginaciji" da bi stvari "mogli gledati iz novog ugla" udaljeni od "sopstvene svakodnevne rutine".

U obrazovno-vaspitnom procesu, sociologija, sociologija kulture i građansko obrazovanje, kao jedna cjelina, imaju poseban značaj ne samo u obezbjeđivanju zahtjeva u okviru nastavnog plana za gimnaziju - maturalnog standarda, već prije svega u potrebi i

značaju analize crnogorskog društva, pojmova i kategorija koje izražavaju njegovu kulturnu esencijalnost, čime apstraktni nivo proučavanja dobija svoju konkretizaciju i živost. Takva saznanja doprinose i razbijaju određene kulturne predrasude, stavove mnjenja i zdravorazumskog - laičkog objašnjenja crnogorske kulture i društva uopšte. U okviru zadatih tema učenici/e će dobiti znanje o društvenom životu i posebnostima crnogorske kulture, da razumiju istorijske, političke i kulturne procese u prošlosti i stremjenja ka budućnosti kroz komparativni pristup sa sličnim društvima. Bit crnogorske zajednice kao multikulturalne, multietničke i multikonfesionalne u kontekstu savremenih društvenih promjena - integracija, globalizacije ...predstavljaju i programski izazov za dio programa koji je određen kroz slobodan izbor tema učenika/ca, škole, lokalne zajednice čime se potencira stalna veza između apstraktno i empirijske strane objašnjenja, a što se ovakvim pristupom i postiže, što predstavlja jedan od ciljeva programa, a drugi je obezbeđenje autonomnosti učenika/ca, nastavnika/ca i škole i lokalne sredine.

b) Broj časova po godinama obrazovanja i oblicima nastave

U nastavnom planu za gimnaziju planirano je da SOCIOLOGIJA KULTURE bude obavezni izborni predmet u **trećem(3) ili četvrtom (4) razredu**. Nastava se realizuje sa tri **(3)** časa sedmično, odnosno, godišnjim fondom od **devedeset šest časova (96)** u **trećem ili sto pet časova (105)** u **četvrtom** razredu.

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Sociologija kulture kao predmet u okviru opšteobrazovnog programa kroz specifičnost svog predmeta, preko pedagoške aktivnosti omogućuje učeniku/ci usvajanje znanja i informacija o predmetnom problemu koji će mu/joj omogućiti da razvija sebe kao kompetentnu i odgovornu ličnost, omogućiti mu/joj aktivnu, samostalnu i kolektivnu participaciju u kulturnom životu zajednice, kao i da izgradi svijest o pravilnom odnosu prema kulturnom okruženju, odnosno, podrazumijeva:

- usvajanje znanja o osnovnim pojmovima sociologije kulture i njihovu upotrebu pri razumijevanju i objašnjenju društvenih pojava u oblasti kulture;
- usvajanje znanja o osnovnim i metodološkim postupcima sociologije i sociologije kulture i njihovu upotrebu;
- razvijanje sposobnosti za kritičko mišljenje i vrednovanje kulturnih pojava, dešavanja, procesa u privatnom i javnom životu;
- doprinos cjelovitom razvoju ličnosti, razumijevanju samog sebe, pozitivnoj identifikaciji i razvoju odgovornosti;
- razvijanje pozitivnog odnosa prema vrijednostima, normama funkcijama kulture, svijest o kulturnim razlikama, afirmiše kulturni argumentovani dijalog;
- sposobnost za razumijevanje različitih tipova kulturnih struktura, oblika, tipova kulturnog djelovanja i njihovih posebnosti, vrijednosni sistem sopstvene zajednice: lokalne, regionalne, nacionalne;
- sposobnost razumijevanja istorijske geneze normativnih i vrijednosnih sistema, lokalne, regionalne i nacionalne zajednice;
- razvijanje sposobnosti za otklanjanje predrasuda, dejstvo zdravorazumskog objašnjenja, mnjenja i mitologizacije sopstvenog društva i društvenih posebnosti, oslobođenje od netrpeljivosti, isključivosti, ksenofobije, kulturne narcisoidnosti, etnonacionalizacije, lokalizma itd.;

- sposobnost povezivanja sociološkog znanja s drugim naučnim područjima;
- sposobnost pozitivne afirmacije sopstvene kulture (kulturnog i ličnog identiteta), njenih vrijednosti, institucije kulture, obrasce ponašanja i stvaralaštva ...;
- osposobljavanje za učestvovanje u kulturnim dešavanjima u svojoj školi, lokalnoj zajednici u kulturnim akcijama (samostalno i kolektivno), izradu projekta, sprovođenje istraživanje iz oblasti kulture u lokalnom ambijentu, njegovanje kulturno - istorijskog nasljeđa preko njih, povezivanje svojih aktivnosti sa aktuelnim temama za interes mladih i zajednice...

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Obavezne teme:

1. UVOD U SOCIOLOGIJU KULTURE
2. POJAM I DEFINICIJA KULTURE
3. KULTURNA ANTROPOLOGIJA
4. FUNKCIJE KULTURE
5. IGRA
6. MASOVNA KULTURA
7. KULTURA I LIČNOST
8. KULTURA I MLADI
9. SOCIOLOGIJA UMJETNOSTI
10. KULTURA I SAVREMENOST

Plan realizacije programa sociologije kulture

OBAVEZNE TEME	OBAVEZNE TEME - BROJ ČASOVA	IZBORNE TEME
1. UVOD U SOCIOLOGIJU KULTURE	3/2	-
2. POJAM I DEFINICIJA KULTURE	4/3	-
3. KULTURNA ANTROPOLOGIJA	6/5	3/3
4. FUNKCIJE KULTURE	5/5	3/2
5. IGRA	9/8	3/3
6. MASOVNA KULTURA	10/10	4/4
7. KULTURA I LIČNOST	5/5	2/2
8. KULTURA I MLADI	8/8	4/4
9. SOCIOLOGIJA UMJETNOSTI	20/18	6/5
10. KULTURA I SAVREMENO DRUŠTVO	10/10	3/3
UKUPNO: 105/96	79/72	26/24

Odnos obaveznih i izbornih tema ponuđen je u zavisnosti od godine u kojoj je učenik/ca izabrao/la predmet kroz odnos

79/72,odnosno **26/24** (25%). Izborne teme treba da budu usmjerene prema osobenostima crnogorskog kulturnog modela i stvarnosti na različitim nivoima: lokalnom, regionalnom i nacionalnom, kao i mogućnostima učenika/ca da sami/e, prema interesovanju, istražuju prisutne posebnosti.

TEMA 1: UVOD U SOCIOLOGIJU KULTURE (3/2+0)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna značaj, ciljeve i sadržaj predmeta SOCIOLOGIJA KULTURE, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o ciljevima, sadržaju i značaju predmeta, 	Sociologija kulture.	Sociologija: određenje predmeta.
<ul style="list-style-type: none"> - upozna određenje predmeta sociologije kao opšte nauke o društvu, njene elemente i podjelu, - upozna određenje sociologije kulture, njen predmet, metod i cilj, - razumije posebnost i specifičnost sociologije kulture, - uočava značaj proučavanja fenomena kulture za podizanje nivoa znanja, lične kulture i razvoj ličnosti, 	<ul style="list-style-type: none"> - upoređuju odnos sociologije i njenih disciplina sa drugim oblicima naučnog znanja, posebno društvenih nauka, - povezuju stečena znanja o društvu, društvenim funkcijama i aktivnostima stečenim kroz druge predmete i otkrivaju veze sa pojmovnim kategorijama sociologije, 	Sociologija; elementi nauke; podjela sociologije; definicija sociologije kulture; elementi sociologije kulture; kultura.	Sociologija: određenje sociologije, sadržaj sociologije kao nauke, područja interesovanja, sociološke discipline, odnos prema drugim oblicima naučnog znanja.
<ul style="list-style-type: none"> - upozna osnovne sadržaje sociologije kulture, specifičnost sociološkog pristupa u njihovom objašnjenju i razumijevanju, - upozna osnovne teorijske pristupe u sociologiji kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju posebnost sociologije kulture kao opšte sociologije kulture i umjetnosti, - raspravljaju o različitim teorijskim pristupima, argumentovano potvrđuju i osporavaju data mišljenja. 	Teorijski pristupi; osnovni sadržaji.	Sociologija: kultura norme, vrijednosti, sociološke teorije, kultura-civilizacija, subkultura, pluralizam kultura.

TEMA 2: POJAM I DEFINICIJA KULTURE (4/3+0)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna različita određenja pojma kulture, teškoće, protivrječnosti i pogreške u definisanju, - upozna istoriju ideje o kulturi, - se upozna sa određenjem pojma civilizacija, sadržajem i različitim tumačenjima, relacijom kulture i civilizacije, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uočavaju sličnosti i razlike u definisanju pojma kulture i razumiju razloge i navode različitosti, - analiziraju pogreške i pojednostavljena u određenju kulture i civilizacije, 	<p>Određenje pojma kultura; istorija ideje kulture; civilizacija.</p>	<p>Sociologija: kultura, norme, vrijednosti, sociološke teorije, kultura-civilizacija.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - upozna osnovne normativne i vrijednosne sisteme u društvu i kulturi, funkcije normi, oblike i podjelu vrijednosti, - razumije određenje, sadržaj i značaj pojma stvaralaštva kao kreativne aktivnosti i njenih osnovnih karakteristika - neponovljivosti, novuma, neizvjesnosti, - upozna najvažnije ciljeve kulture, njene osnovne vrijednosti - humanost i humanizam, dvosmjernan i protivrečan karakter kulture, komunikacija kao sredstvo i cilj, zaštitna uloga ... 	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuju osnovne norme, vrijednosti, zapovijesti preporuke u okviru društva, - analiziraju društvene zapovijesti i preporuke utemeljene u crnogorskom društvu, - argumentovano potvrđuju ili osporavaju datost normi, istražuju, klasifikuju društvene norme po zadatom kriterijumu, - analiziraju osnovne karakteristike rada i razlike između njegovih oblika - rutinskog i kreativnog rada, - identifikuju pojave koje su nove u okviru kulture i one koje postaju zastarjele, manje vrijedne i prevaziđene; analiziraju odnos prema jednim i drugim u okviru svojeg socijalnog ambijenta i crnogorskog društva. 	<p>Norma; vrijednost; sistem; stvaralaštvo; kreativnost; ciljevi kulture; humanizam i humanističke vrijednosti kulture; eliminatorna kultura; represivna kultura; osvajačka-avangardna kultura.</p>	<p>Istorija: razvoj kulture u ... vijeku.</p> <p>Filozofija: etika-ethos-moral; ja, drugi, odgovornost; etika, pravo, politika; dobro i vrlina.</p> <p>Sociologija: kultura, norme, vrijednosti.</p> <p>Psihologija: stvaralaštvo, faktori stvaralaštva, karakteristike stvaralačkog dostignuća.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna osnovne oblike i tipove kulture i kulturni determinizam koji ih uslovljava, određenje materijalne i duhovne kulture (kultura u užem i širem smislu), - razumije uticaj heterogenosti rodne, rasne, starosne, etničke, klasne, slojne, teritorijalne, ideološke, političke ...) na kulturnu raznolikost, - upozna određenje i uzroke nastanka subkulture i kontrakture - odlike i funkcije, - upozna određenje i osnovne karakteristike narodne (folk), elitne i masovne kulture, - razumije procese demokratizacije kulture, kulturnog dijaloga, tolerancije, homogenizacije, - razumije odnos kulture, tradicije i progressa, - razumije tradiciju kao dio kulture, kult tradicije - predrasude i stereotipe, kult progressa. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o osnovnim svojstvima čovjeka koja se ispoljavaju u oblicima kulture; univerzalna težnja da humanizuje sebe i svijet, društveno-istorijska ukorijenjenost i njegovo individualno-psihološko biće, - uočavaju kulturne razlike i analiziraju uzroke pluralnosti kulture u crnogorskom društvu, - identifikuju zajedničke odlike i razlike između različitih kulturnih tipova, kultura uopšte i crnogorskog društva, - identifikuju obrasce tradicionalnog mišljenja, vrijednosti i stvaralaštva, stereotipe i predrasude kao posljedicu nekritičkog i kolektivnog oblika identifikacije u okviru sopstvenog društva. 	<p>Oblici kulture; tipovi kulture; kulturni determinizam; materijalna kultura; duhovna kultura; subkultura; kontrakultura; tradicija; progres; kult progressa; kult tradicije; predrasude; stereotipi; narodna kultura; elitna kultura; masovna kultura; demokratizacija kulture; kulturni dijalog.</p>	<p>Sociologija: pluralizam kultura, tradicija i progres, kontrakultura, subkultura, determinizam, stereotipi, narod, nacija, kult, tolerancija.</p> <p>Geografija: kulturno-istorijsko naslijeđe Crne Gore.</p> <p>Građansko obrazovanje: tradicija-kultura, demokratija, multikulturalnost, kultura dijaloga, asimilacija.</p> <p>Maternji jezik i književnost: moderna u našoj književnosti.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna se sa određenjem pojma potreba i kulturnih potreba čovjeka i društva, pojmom hrejologije, - razumije nivoe ljudskih potreba: primarne - neodložne potrebe i sekundarne - izvedene potrebe (potrebe kojima se teži), - razumije pojam kulturnih procesa i kulturne promjene, uzroke (fizičko okruženje, politička organizacija i kulturni činoci) oblike kulturnih promjena, entropiju i krize, - razumije faktore kulture koji utiču na procese promjena društva u modernom dobu (razvoj nauke, sekularizam mišljenja, kritički pogled na svijet, promjena sadržaja ideja, sloboda, jednakost, demokratski aktivizam...). 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju odnos prema potrebama i odnose između samih potreba čovjeka, - razumiju strukturu ljudskih potreba i analiziraju koje su potrebe neodložne, a koje su potrebe kojima čovjek teži, koje su autentične a koje lažne ili pseudo potrebe, manipulaciju i zloupotrebu potreba, - analiziraju uzroke, posljedice i oblike kulturnih promjena, - sintetišu znanje i kreiraju futurološke vizije o budućim kulturama. 	<p>Potrebe; kulturne potrebe; kultura potreba; hrejologija; primarne i sekundarne potrebe; autentične i pseudo potrebe; kulturne promjene; kulturna revolucija.</p>	<p>Sociologija: pluralizam kultura, vrijednosti, potrebe, promjene oblici revolucija.</p>

TEMA 3: KULTURNA ANTROPOLOGIJA (6/5+3/3)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije odnos priroda-čovjek-kultura, odnos čovjeka i prirode, kulturu kao zaštitu i prilagođavanje determinantama prirode, kultivisanje prirode i naturalizacija čovjeka, karakteristike prve i druge prirode čovjeka, - razumije pojam identiteta, strukturu čovjekove društvenosti, - upozna se sa određenjem pojma igre, 	<p>Učenic/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uočavaju osnovne probleme, autore u oblasti sadržaja kulturne antropologije, antropološke, kulturološke i sociološke pojmove, - analiziraju pojam i strukturu društvenog bića čovjeka, značaj i karakter rada u određenom tipu kulture, - identifikuju sebe kao pripadnike različitih kulturnih grupa (vršnjačka, porodica, narod, nacija, subkulturne grupe ...), uočavaju sličnosti i razlike između njih, 	<p>Priroda; kulturna antropologija; identitet; društvenost - Homo sapiens, ~ socius, ~ politicus, ~ religiosus, ~ oeconomicu, ~ faber, ~ tehne, ~ symbolicum, ~ ludens; igra.</p>	<p>Sociologija: čovjek-društvo, antropološko poimanje čovjeka, determinizam i indeterminizam, društvenost, kultura, vrijednosti, norme, rad i njegove karakteristike.</p> <p>Građansko obrazovanje: identitet, lični identitet - ja, samoidentitet, grupni identitet-mi- društveni identitet.</p> <p>Filozofija: filozofija upitnosti, osnovna polja i problemi, filozofske discipline, pojmovi, subjektivizam, metafizika, čovjek priroda, zajednica.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - upozna se sa određenjem pojma mita i mitologije, - razumije značaj i osnovne funkcije mita i mitskog, - upozna vezu mita i savremene kulture, - razumije sekularizam mita i njegove karakteristike u savremenoj kulturi, - upozna se sa odnosom savremene kulture i mita i mitom u njoj - remitologizacijom, pseudomitologizacijom, idolatrijom tinejdžera, stvaranjem novih heroja, odnosom mita i umjetničkog stvaralaštva. 	<ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o funkciji i formi mita, forme stvaranja i prenošenja mita, - analiziraju savremeni mit i njegove funkcije u savremenoj kulturi, - identifikuju mit i mitologizaciju, predmet i subjekte mitologizacije u sopstvenoj kulturi, - kroz istoriju umjetnosti identifikuju vezu umjetnosti i mita, mit kao zadatak umjetnosti, popularizacija, umjetnost u mitu - mit u umjetnosti. 	<p>Mit; funkcije mita; sekularizacija mita; remitologizacija; pseudomitologizacija; idolatrija; umjetničko stvaralaštvo.</p>	<p>Sociologija: religija, mit i mitologija, savremeni mit, masovna kultura, ličnost, sekularizam.</p> <p>Maternji jezik i književnost: antička književnost, narodni ep, bajka, basna, legenda, narodna književnost, romantizam.</p> <p>Filozofija: filozofija upitnosti, pitanja filozofije, teogonija.</p> <p>Istorija: mit i mitologija kod...</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna se sa simboličkim karakteristikama kulture, pojmom i karakteristikama simbola, vrstama simbola (predstavni i pojmovni), - razumije moć i značaj simbola u kulturi upošte i njenim oblicima i tipovima, - upozna se sa antropološkim pristupom religiji, funkcijama i značajem za kulturu uopšte i kulturu određenih grupa, - upozna se sa određenjem i svojstvima rituala nekad i sad, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoređuju uzroke različitosti metafizičke strane simbola, njihovu funkciju, fetišizam simbola, - identifikuju različite oblike religija na svom društvenom prostoru i uticaj na opšte obrasce društvenog ponašanja, djelovanja, društvenu svijest, - analiziraju praznike i svetkovine u kulturi zajednice i njihov značaj, 	<p>Simbol; moć simbola; religija; ritual.</p>	<p>Sociologija: kultura, simbol, značenje simbola, ideologija, jezik, religija, funkcije religije, kult, obred, ritual.</p> <p>Psihologija: društvena sredina, interakcija, osjećaji i opažanja, mišljenje, društveni motivi, komunikacija.</p> <p>Maternji jezik i književnost: simbolizam, književni pravci, izražavanje, stilovi.</p> <p>Likovna umjetnost: antička umjetnost, hrišćanska, islamska umjetnost, umjetnost srednjeg vijeka...</p>
<ul style="list-style-type: none"> - upozna značaj odnosa rada i kulture, poslovna kultura, - upozna se sa osnovnim sadržajem humanističke vizije svijeta, odnosom kulture i neslobode, - upozna se sa teorijskim pristupima u određenju kulture, prirode, čovjeka i osnovnih kategorija kulturne antropologije (biologizam, pozitivizam, funkcionalizam i strukturalizam ...). 	<ul style="list-style-type: none"> - debatuju o odnosu rada i slobode, rada i slobodnog vremena, rada i tradicionalne kulture, - analiziraju karakteristike poslovne kulture, norme, navike, obrasce ponašanja u različitim oblastima rada - analiziraju različite teorijske pristupe u određenju kulture, kritički preispituju teorijske stavove i opredeljuju se prema njima. 	<p>Rad; poslovna kultura; teorije; sloboda; sociološke teorije; tradicionalna kultura.</p>	<p>Sociologija: sociološke teorije, rad, karakteristike rada, sloboda od i sloboda za, otuđenje, umjetnost.</p> <p>Komunikologija: bonton, poslovni bonton.</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. SFINGA - SIMBOL DVOJNOSTI LJUDSKE PRIRODE; 2. ANIMISTIČKO MAGIJSKI SISTEM VJEROVANJA U MIŠLJENJU I TRADICIJI; 3. UTICAJI ŽIVOTNE SREDINE NA ELEMENTARNU KULTURU; 4. PRISUSTVO I ZNAČAJ MITA U CRNOGORSKOJ DRUŠTVENOJ SVIJESTI; 5. MIT U SAVREMENOJ KULTURI; 6. KRIZA IDENTITETA -UZROCI I POSLJEDICE; 7. KULTURNE PREDRASUDE I KULTURNA DISKRIMINACIJA; 8. RITUALI U NARODNOJ I SAVREMENOJ KULTURI.

TEMA 4: FUNKCIJE KULTURE (5/5+3/2)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna osnovne funkcije i smisao kulture kao sveobuhvatnog odgovora na osnovne ljudske potrebe, - se upozna sa određenjem komunikacije, oblicima, sredstvima i značajem komunikacije, tipovima komunikacije: tradicionalni, profesionalno-formalni, aktivni - individualizovani ili improvizovani tip, - se upozna sa funkcijom kulture kao sredstvom komunikacije, ustanovama i sredstvima za obradu i prenošene informacija, in-dok službe, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o ulozi, poslovima, zadacima koje kultura vrši u različitim oblastima ljudskog života, - identifikuju i analiziraju osnovne ljudske potrebe, klasifikuju ih po važnosti i prioritetima, uočavaju vezu između nivoa društvenog razvoja i nivoa i vrste potreba, - analiziraju oblike simboličkog predstavljanja i izražavanja, - identifikuju i analiziraju ustanove za obradu informacija (radio i televizijske, novinske agencije, arhivi, muzeji, biblioteke, galerije, kinoteke ...) u okviru crnogorskog društva i svoje lokalne sredine, 	<p>Funkcije kulture; komunikacije; sredstva komunikacije; kulturne potrebe; in-dok službe.</p>	<p>Sociologija: kultura, norme i vrijednosti, pluralizam kultura, potrebe, kulturne potrebe, društvena interakcija.</p> <p>Maternji jezik i književnost: osnovni oblici komunikacije, jezik, govor, funkcije jezika, mediji.</p> <p>Istorija: tragovi ljudske_kulture ..., svijet početkom XX vijeka.</p> <p>Psihologija: komunikacija, pojam, vrste, komunikacioni procesi, grupni procesi.</p> <p>Komunikologija: komunikacije, oblici komunikacija.</p> <p>Gradansko obrazovanje: masovni mediji, svijet „globalno selo“.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa normativnom funkcijom kulture, oblicima normi, određenjem i prirodom navika, - se upozna sa zaštitnom funkcijom kulture, elementarnim oblicima kulture u kontekstu istorijskog (kultura ishrane, odijevanja-zaštita tijela i ukrašavanje, stanovanja), tabu, magija, ritual, sujeverje, kultovi, - se upozna sa kulturnom prirodom i posebnosti kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o normativnoj funkciji kulture kao poželjnog načina usmjeravanja kulture, propise, zakone, moralne i običajne norme, politička, naučna, ideološka usmjeravanja, - identifikuju razlike između normativnog i stvarnog (postojećeg) obrasca kulture, - analiziraju funkciju kulture kao sredstva zaštite od fizičkih sila i ugroženosti i radi poboljšanja uslova za njegovo fizičko postojanje i opstanak, - analiziraju elementarne oblike kulture: kulturu ishrane, odijevanja, stanovanja nekad i sad, uopšte, u svojoj sredini, u crnogorskom društvu. 	<p>Normativna funkcija; norme; navike; zaštitna funkcija; posebnost kulture; elementarni oblici kulture.</p>	<p>Sociologija: funkcije kulture, oblici kulture, subkultura, narod, nacija, moda, norme, pravo, moral, običaji.</p> <p>Psihologija: prirodna i društvena sredina, mehanizmi odbrane.</p> <p>Istorija: svjedočanstva o životu ljudi u ... (određeni istorijski period), asimilacija, grčka, rimska, srednjovjekovna.savremena kultura, kulturne prilike u Duklji, Zeti, Crnoj Gori od ...).</p> <p>Komunikologija: bonton, nasilje, nenasilje, predrasude.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna značaj i sadržaj pojma kulturna politika kao susreta kulture i politike, usmjeravajućem stavu društva prema kulturi, kulture prema društvu i prema samoj sebi, - upozna različite modele kulturne politike - složeni, model zamjene, rezervisane intervencije, isticanja kulturne autentičnosti i originalnosti, socijalistički model, mješoviti model, demokratski – otvoreni, - se upozna sa određenjem kulturnih institucija i organizacija, - se upozna sa pojmom i sadržajem kulturnih integracija, represivne, avangardne i totalitarne kulture, monopolizmom, institucionalizmom, etatizmom i elitizmom u kulturi. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumiju značaj usmjeravanja kulture za položaj čovjeka i društva, suprostavljenosti prirodi u njenom prilagođavanju, - upoređuju određene modele kulturne politike, identifikuju osnovne karakteristike, institucije, sredstva i metode usmjeravanja u njemu, - analiziraju pojam i karakteristike, oblike kulturnih revolucija na osnovu interdisciplinarnе spoznaje, - analiziraju značaj kulturnih institucija i organizacija u kulturi, kao sredstava sprečavanja i prevladavanja entropije i dovođenja u sklad materijalnih i ličnih činilaca radi ostvarenja zamišljenog cilja. 	<p>Kulturna politika; modeli kulturne politike; kulturne institucije; kulturne integracije; kulturna revolucija; kulturna kriza.</p>	<p>Sociologija: institucije i organizacije, politika, podjela politike, osnovne funkcije društva, oblici društvenih odnosa, integracije.</p> <p>Istorija: antička kultura, rimska kultura, srednjovjekovna kultura, tehnološki razvoj, kultura savremenog doba.</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. CENZURA-KRITIKA-DEMOKRATIJA; 2. ELITIZAM U KULTURI; 3. KULTURNE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE CRNOGORSKE KULTURE; 4. MONOPOLIZAM U KULTURI; 5. „DANAS NIŠTA NE ZASTARIJEVA TAKO BRZO KAO INOVACIJE“.

TEMA 5: IGRA (9/8+3/3)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem pojma igre kao ontološke kategorije kulture, - upozna istorijat i različita određenja igre, - upozna društvenu stranu, funkcije i cilj igre, kulturu igre, - se upozna sa značajem igre i njenim odnosom sa slobodom i individualnošću, unutrašnjim zakonitostima igre, autonomijom, odnosom igre i realnosti, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o igri kao slobodnoj izabranoj i dobrovoljnoj aktivnosti odvojenoj od svakodnevnog praktičnog života, - razumiju značaj igre u određenim istorijskim periodima, vrste i funkcije igre u kontekstu vremena (Grčka, Rim, srednji vijek, pučke igre i svečanosti, savremeno društvo), - identifikuju osnovne karakteristike dječje igre (igra kao stvarnost), igre uopšte: slobodu izbora, neizvjesnost ishoda, spontanost, udaljevanje od stvarnosti, samocijlnost igre, maštovitost, javnost, 	<p>Igra; individualnost; funkcije i cilj igre; autonomija igre; unutrašnja zakonitost igre.</p>	<p>Sociologija: simbolički karakter kulture, ontologija kulture, sloboda.</p> <p>Istorija: Grčka - olimpijske igre, hrišćanstvo, Rim - arena, kultura srednjeg vijeka, savremena kultura.</p> <p>Psihologija: emocije, intelektualne sposobnosti i stvaralaštvo, ličnost, karakteristike ljudskog ponašanja, psihološki profil ličnosti, izazovi i uzroci ljudskog ponašanja.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa različitim klasifikacijama igre, - se upozna sa karakteristikama: takmičarskih igara (agon), igara na sreću (alea), igara prerusavanja (mimicry) i igara zanosa (ilynx). 	<ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o oblicima i funkcijama različitih igara u kulturi i životu pojedinca i društva uopšte, - identifikuju različite oblike igre u djelima narodne književnosti, - uočavaju dominantne igre među svojom populacijom, njihov cilj i svrhu igre kod mladih, - analiziraju karakter i funkciju pučkih svečanosti i narodnih igara u crnogorskom društvu (karnevali, maškare, sabori, mobe, sjednik ...). 	<p>Klasifikacija; agon; alea; mimicry; ilyn.</p>	<p>Sociologija: kultura, vrijednosti, norme, sloboda, stvaralaštvo, narodna kultura, masovna kultura, sport, ličnost.</p> <p>Psihologija: emocije, intelektualne sposobnosti i stvaralaštvo, ličnost, izazovi i uzroci ljudskog ponašanja.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem i karakteristikama kulture takmičenja, takmičarskim duhom, normama i vrijednostima, amaterskim i profesionalnim dijelom igre, rekreacijom i hobiem, stresnim situacijama (napetost, odbrambeni mehanizmi), - se upozna sa određenjem i karakteristikama sporta, - upozna značaj sporta kao istorijske, socijalne, ekonomske, političko-ideološke, kulturne kategorije, - razumije komercijalizaciju u sportu, pravima i slobodama učesnika u sportu, - upozna se sa određenjem devijantnosti u sportu - politizacija, komercijalizacija, medijska eksploatacija, nasilje, doping itd., 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju različite oblike takmičenja i njihov cilj (profit, rezultat, rivalstvo, zadovoljstvo, pobuna, nacionalni prestiž, herojstvo ...), - razgovaraju o osnovnim normama takmičarskih igara na nacionalnom i međunarodnom nivou, - identifikuju oblike i prisustvo patologije u savremenom sportu, - analiziraju fenomen kapitalizma u sportu, moć novca, sport kao izvor profita, roba u sportu, reklama, - analiziraju oblike sportskih institucija i organizacija, njihovu moć, značaj i moć medija kao determinante sporta, 	<p>Kultura takmičenja; sport; komercijalizacija sporta; profesionalizam; amaterizam; hobi; rekreacija; politika; devijantnost; medijska eksploatacija; nasilje; doping; Tifo pokret.</p>	<p>Sociologija: društvene norme i vrijednosti, profesionalni rad, hobi, konkurencija, tehnika i tehnologija, društvene grupe, devijantnosti.</p> <p>Sportske igre: sportske igre: fudbal, košarka, odbojka, atletika, gimnastika - istorija igara, pravila, fer-plej, ambijent.</p> <p>Istorija: olimpijske igre, narodna kultura, savremena kultura ...</p> <p>Psihologija: devijantnosti, ličnost.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa kulturom prerusavanja i određenjem maske, njenim funkcijama, autonomijom svijeta maske, teorijskim pristupima u tumačenju maske, - se upozna sa pojmom i određenjem hazarda i karakteristikama igara na sreću, - razumije negativnosti u igrama na sreću - koristoljublje, pretvaranje igre u profesiju, lažiranje, pasivnost, rizik, negacija rada, ruganje sposobnostima, - se upozna sa određenjem i karakteristikama igara zanosa (ilinx) - irealnost, nesvjesno, neposrednost, spontanost i strast. 	<ul style="list-style-type: none"> - kritički promatraju fenomen prerusavanja i maske kroz različite vremenske periode i u okviru različitih društvenih situacija, - razgovaraju o tradicionalnom tumačenju maske - prikrivanje i otkrivanje i savremenu teoriju imidža, - analiziraju oblike igara na sreću među mladima (klađenje, kocka, automati ...), - identifikuju i analiziraju tradicionalne i savremene igre zanosa (alpinizam, ekstremni sportovi ...). 	<p>Kultura prerusavanja; maska; imidž; igre zanosa; ekstremni sportovi.</p>	<p>Likovna umjetnost: primijenjena umjetnost, moda, maska, scena, bodi art, naiva.</p> <p>Maternji jezik i književnost: narodna književnost, pozorište i drama, pučka književnost, naiva ...</p> <p>Sociologija: kultura i ličnost, društvena patologija, rizik.</p> <p>Psihologija: frustracije i konflikti, motivacija, dinamika ličnosti, karakter, temperament, ljudi u masi ...</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa karakteristikama igre i igara u modernom svijetu, - analizira transformaciju forme i sadržaja u oblasti igre, uzroke i posljedice promjena, - se upozna sa oblicima institucionalizacije, kontrole, normativizacije, komercijalizacije itd. igre itd. u savremenom društvu, - se upozna sa uticajem medija na karakter, dinamiku, prostor i vrijeme igre, pravila i važnost igre u savremenom društvu. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoređuju karakter modernih olimpijskih igara u odnosu na izvornost, - analiziraju jezik sportskog novinarstva i medija, njegovu militantnost, uprošćenost, skrivenu ciljnost, manipulativnost, - uočavaju pravila u nekom od oblika igara nekad i sad. 	<p>Transformacija; institucionalizacija; normativizacija; komercijalizacija.</p>	<p>Sociologija: savremena kultura, društvene grupe, društvene institucije i organizacije, profesionalizam, mediji, masovna kultura.</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. PUBLIKA, NAVIJAČI, FANOVI KAO SOCIOLOŠKI FENOMEN; 2. POLITIKA I NASILJE U SPORTU; 3. ELITIZAM I DRUŠTVENA STRATIFIKACIJA U OBLASTI IGARA; 4. SPORT KAO IGRA, ZABAVA I PROFESIJA; 5. DEVIJACIJE U SPORTU; 6. DUH I FUNKCIJE OLIMPIZMA; 7. DRUŠTVENI FAKTORI KAO DETERMINANTE I NAČIN KVARENJA IGRE; 8. KARNEVALI, MASKEMBALI I IGRE PREUŠAVANJA U CRNOJ GORI; 9. NARODNE IGRE U CRNOJ GORI.

TEMA 6: MASOVNA KULTURA (10/10+4/4)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem pojma masovna kultura, problemima u nominalizmu pojave, - se upozna sa društvenim uzrocima nastanka masovne kulture, - se upozna sa osnovnim karakteristikama masovne kulture, - analizira odnos masovne kulture i ostalih kulturnih modela, homogenizaciju kulture i vrste ujednačavanja (simplifikatorska homogenizacija - ujednačavanje koje pojednostavljuje, imanentno ujednačavanje - homogenizacija i mehaničko, odnosno tehničko ujednačavanje), 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - navode primjere masovne kulture, preteče masovne kulture kroz istoriju kulture, - sistematizuju karakteristike masovne kulture, oblike i sredstva masovne kulture, - analiziraju karakteristike industrijskog društva i preobražaje koji se ostvaruju u njemu, posebno u oblasti proizvodnje, - kritički promatraju industrijalizaciju i komercijalizaciju stvaralaštva, 	<p>Masovna kultura; uzroci nastanka; karakteristike masovne kulture; kulturni modeli; homogenizacija kulture; simplifikatorska homogenizacija; mehaničko ujednačavanje.</p>	<p>Istorija: kultura Grčke, Rima, srednjovjekovna kultura, građanske revolucije, tehničke revolucije ...).</p> <p>Sociologija: masovna kultura, sredstva masovne komunikacije, mediji, tehnološki nivoi razvoja, kulturni modeli.</p> <p>Građansko obrazovanje: kultura i tradicija, savremeno društvo, svijet „globalno selo“.</p> <p>Maternji jezik i književnost: trivijalna književnost, bestseler.</p> <p>Likovna umjetnost: savremena umjetnost.</p> <p>Muzička umjetnost.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem slobodnog vremena, dokolice i pogrešnim objašnjenjima pojmova, - se upozna sa osnovnim svojstvima slobodnog vremena (dokolice) i dokoličarske klase, - se upozna sa istorijom slobodnog vremena i njegovom svrhom, - se upozna sa značajem dokolice za stvaralaštvo i razlikama dokolice i slobodnog vremena, - analizira odnos rada, slobodnog vremena i dokolice, - se upozna sa osnovnim manifestacijama dokolice (sposobnost rasonode tijela i svijesti, rasonode sa drugim, za maštanje, meditaciju, pažnju ...). 	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuju razlike između dokolice i dokoničarenja, između dokoličara i dokoničara, - razgovaraju o osnovnim svojstvima dokolice: sinonimno značenje - slobodno vrijeme, povezanost sa ritualima i obredima (značenje mirovanja oružja), - analiziraju dokolicu kao individualnu i kreativnu vrijednost i njenu neraskidivu vezu sa stvaralaštvom, - analiziraju slobodno vrijeme kao posljedicu savremenog industrijskog društva. 	<p>Slobodno vrijeme; dokolica; svojstva slobodnog vremena; stvaralaštvo; rad.</p>	<p>Sociologija: masovna kultura, dokolica, problem slobodnog vremena, masovna kultura, rad, profesionalni rad, organizacija rada.</p> <p>Istorija: nastanak kapitalizma, posljedice industrijalizacije, savremeno društvo i njegove odlike.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa formom, sadržajem, karakteristikama moderne mitologije, - upozna osnovne težnje, potrebe i ponudu na tržištu kulturne robe: sreća, ljubav, simpatija, happy end ... kao njena svojstva, - razumije značaj, karakteristike i strukturu reklame, - se upozna sa karakteristikama reklamnog sadržaja i poruke (banalnost, erotizacija, snishodljivost, agresivnost ...), - se upozna sa određenjem, karakteristikama i strukturom publike u okviru masovne kulture i karakteristikama kulturne potrošnje – kulturne robe – potrošačke kulture, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoređuju odnos tradicionalnog i savremenog mita – sličnost, karakteristike, razlike, - uočavaju mitologizaciju kulture, prolaznost mita, mit tijela i ljepote, mit ružnog, - analiziraju tržište kulture i karakteristike kulturne robe, reklamu, reklamni sadržaj kao oblike kulturnog marketinga, - analiziraju starosnu, rodnu, obrazovnu, klasno-socijalnu strukturu publike na manifestacijama masovne kulture (slobodan izbor), 	<p>Mitologija; reklama; publika; otuđenost; kulturna potrošnja; roba; potrošačka kultura.</p>	<p>Sociologija: mit i mitologija, sekularizacija mita, savremeni mediji i mit, stvar, novac, roba, reklama, društvene kulturne grupe, ideologija, politika.</p> <p>Maternji jezik i književnost: savremena književnost, popularna književnost, novi mit, heroj novog doba, socrealizam, ideologija.</p> <p>Filozofija: mit, teogonija, društvenost, antropologija.</p> <p>Građansko obrazovanje: svijet „globalno selo“, masovni mediji, savremeno društvo.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razumije generacijsku stratifikaciju i ulogu mladih u savremenoj kulturi, - se upoznaju sa kulturom mladih, subkulturnim obrascima, pokretima mladih u kulturi, oblicima revolta i načinom ispoljavanja protesta (moć protesta i podkultura otpora), - se upozna sa određenjem i karakteristikama idola, „zvijezde“ („superstara“) u masovnoj kulturi, stvaranjem novog mita i ikone u savremenom društvu. 	<ul style="list-style-type: none"> - uočavaju relaciju mladost – zrelo doba – starost u savremenom društvu i njegovoj kulturi, - obrazlažu oblike ispoljavanja revolta i protesta mladih, nasilje, destrukciju, devijantne oblike ponašanja, - analiziraju subkulturu tinejdžera i mladih u svojoj zajednici, oblike odnosa, nenasiljem na nasilje. 	<p>Stratifikacija; kultura mladih; subkultura; revolt; protest; nasilje; idol; mit; ikona.</p>	<p>Sociologija: društvena stratifikacija, nejednakosti, klase i slojevi, društveni konflikti i sukobi, ličnost, religija, mit i mitologija.</p> <p>Psihologija: konflikti i frustracije, ličnost, idol, kult ličnosti, uticaj sredine, razvitak psihičkog života, stavovi interesovanja i vrijednosti.</p> <p>Građansko obrazovanje: moj život u zajednici, kultura i tradicija, zdravi stilovi života.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem komunikacije i osnovnim karakteristikama, - se upozna sa oblicima sredstava masovne komunikacije, - se upozna sa osnovnim karakteristikama elektronskih medija, - se upozna za značenjem pojmova hiperrealnost, virtualna stvarnost, manipulacija ..., - analiziraju savremeno društvo kao „globalno selo“, planetarnu kulturu - globalizacija medija - medijska superkompanija, - razumiju ulogu elektronskih medija u savremenom društvu – rat medija, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikuju komunikacije, oblike, sredstva i značaj komunikacije, tipove komunikacije: tradicionalni, profesionalno formalni, aktivni - individualizovani ili improvizovani tip komunikacije, - razumije uticaj tehnike na uvećanje moći medija, istoriju medijske poruke i njen cilj, primaoca poruke i posljedice odnosa, - analiziraju fenomen globalizacije i demokratizacije medija, kult mobilnog telefona, Internet. 	<p>Komunikacija; sredstva masovne komunikacije; elektronski mediji; hiperrealnost; virtualna stvarnost; manipulacija; globalno selo; planetarna kultura; rat medija.</p>	<p>Sociologija: masovni mediji, globalizacija, demokratija.</p> <p>Građansko obrazovanje: informisanje i masovni mediji - refleksija i stvarnost, demokratija, zdravi stilovi života.</p> <p>Psihologija: društveni život, komunikacija.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem kiča i šunda kao fenomena masovne kulture i predmetom sociologije kiča, - upozna određenje pseudoumjetnosti i njenim pojavnim oblicima: šund, trivijalna književnost, gađet i kemp, - se upozna sa istorijom i pojavnim oblicima kiča u razvoju kulture i međusobnim odnosima kiča i društva, sociološkim korijenima, kulturnim determinantama i mjestom pojave kiča, - se upozna sa određenjem nosioca kiča, stvaraoc i recipijent kiča (snob, malograđanin, skorojević, narcis), - se upozna sa određenjem, društvenom uslovljenošću, socijalnim funkcijama, karakteristikama i oblicima snobizma, - se upozna sa određenjem, karakteristikama, socijalnim faktorima koji dovode do pojave malograđanstva, skorojevića i narcizma u kulturi i društvu, - se upozna sa osnovnim elementima kiča i njihovim karakteristikama (kič osoba, kič djelo, kič odnos), odnosom kiča i umjetnosti, neokičem. 	<p>Učeniци/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju kulturne sadržaje, oblike ponašanja i načine ispoljavanja kiča u svakodnevi, istražuju medijske sadržaje i identifikuju oblike kiča i šunda u njima, - diskutuju o načinima „suprotavljanja“ kič i šund sadržajima, - identifikuju na osnovu teorijskog saznanja pojavu i oblike snobizma u svojoj sredini i crnogorskom društvu, - analiziraju obrasce urbane kulture i pojavu malograđanstva kao „duha palanke“ u njoj, pasivni konformizam, konvencionalnost, tradicionalizam kao njene osnovne vrijednosti, - analiziraju način ponašanja, djelovanja, obrasce mišljenja skorojevića u društvu, primjere iz literature, medijskih sadržaja itd., - analiziraju osnovne karakteristike kič osobe, kič djela i kič odnos i upoređuju sa karakteristikama elitne kulture. 	<p>Kič; sociologija kiča; šund; trivijalna književnost; gađet; kemp; pseudoumjetnost; pojavni oblici kiča; nosioci kiča; recipijent; snobizam; malograđanstvo; skorojević; narcis; elementi kiča; neokič.</p>	<p>Sociologija: kič i šund, umjetnost. savremena umjetnost.</p> <p>Istorija: umjetnost u ..., savremena kultura.</p> <p>Maternji jezik i književnost: kič, divlja književnost.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa osnovnim karakteristikama neofolk kulture, - razumije obrasce proizvodnje, načine prenošenja i karakteristike sredstava poularizacije neofolka, - se upozna sa načinima društvenog i individualnog osporavanja neofolka, - upozna određenje pojmova erotizacija i pornografija i njihovim oblicima ispoljavanja u masovnoj kulturi; seksualna revolucija i masovna kultura, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju „novu kulturu“ kao surogat, vulgarizaciju i zloupotrebu tradicionalne kulture, identifikuju prateće pojave neofolk (turbo) kulture i njene posljedice, - identifikuju stereotipe u ponašanju, medijskim nastupima, stvaralaštvu u oblasti „pink kulture“, - razumije karakteristike homogenizacije i oblika popularizacije u masovnoj kulturi, zloupotrebe i devijantnosti kao posljedice demokratizacije, 	<p>Neofolk; erotizacija; pornografija; seksualna revolucija.</p>	<p>Sociologija: narodna kultura, etnologija, običaji, tradicija, masovna kultura, kič, šund, oblici društvenog suprotavljanja surogatima kulture.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa osnovnim funkcijama masovne kulture, - se upozna sa odnosom masovne kulture i ostalih kulturnih oblika i tipova (narodna, elitna kultura, religija, moral, pravo, politika, ideologija), - se upozna sa načinom djelovanja masovne kulture na popularizaciju sadržaja umjetnosti i elitne kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> - raspravljaju o funkcijama masovne kulture, pozitivnim i negativnim uticajima na pojedinca i društvo uopšte, - analiziraju ulogu škole, masovnih medija, sredine i kulturne politike u popularizaciji rafinirane kulture, navode primjere u masovnoj kulturi popularizacije nepoznatih kulturnih sadržaja. 	<p>Funkcije masovne kulture.</p>	<p>Sociologija: masovna kultura, funkcije kulture, popularizacija elitne kulture.</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. SLOBODNO VRIJEME KAO REALNA IDEJA DEMOKRATIJE; 2. SLOBODNO VRIJEME KAO LJUDSKA POTREBA; 3. SOCIOLOŠKI ASPEKTI TURIZMA; 4. „U CARSTVU KIČA VLADA DIKTATURA SRCA“ (M. KUNDERA); 5. KIČ KAO SADRŽAJ SVAKODNEVICE; 6. „PINK POKRET“; 7. POZITIVNI EFEKTI MASOVNE KULTURE; 8. UPAD TURBO FOLKA U MEDITERANSKU KULTURU; 9. BUKSOVCI KAO KULTURNA POJAVA; 10. SNOBIZAM - POJAVNOST I KARAKTERISTIKE; 11. PSEUDOUMJETNOST; 12. MEDIJI I GLOBALNO DRUŠTVO; 13. MASOVNA KULTURA U MEDIJIMA -MEDIJI U MASOVNOJ KULTURI; 14. NEOFOLK KULTURA; 15. MEDITERANSKI KULTURNI MODEL I MASOVNA KULTURA.

TEMA 7: KULTURA I LIČNOST (5/5+2/2)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem pojma ličnost kao organizacije ljudskih osobina, - se upozna sa osnovnim fazama, njihovim sadržajima u formiranju ličnosti, - se upozna sa određenjem i karakteristikama socijalizacije, - se upozna sa određenjem društvene uloge i statusa i njihovom uslovljenošću kulturnim i socijalnim ambijentom, 	<p>Učenic/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju uticaj kulturnih obrazaca na formiranje ličnosti, - objašnjavaju osnovne faze razvoja ličnosti i njihove karakteristike, - oblici socijalizacije, agensi socijalizacije - analiza i objašnjenje procesa nekad i sad, - analiziraju društvene položaje i statuse i njihovu uslovljenost kulturnim i socijalnim ambijentom, 	<p>Ličnost; socijalizacija; faze u razvoju; ličnosti; društvena uloga; društveni status.</p>	<p>Sociologija: kultura i ličnost, društvena sredina, interakcija, socijalizacija.</p> <p>Psihologija: struktura ličnosti, dinamika ličnosti, agensi socijalizacije, resocijalizacija ličnosti, grupe i formiranje grupa.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem individualnog i kolektivnog identiteta, - se upozna sa određenjem konformizma kao pojave i sadržaja odnosa prema kulturi i društvenom ambijentu, - upozna oblike aktivnog odnosa prema kulturi i društvu -angažovanost i autentičnost, 	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuju sebe kao pripadnika različitih kulturnih grupa (vršnjačka, porodica, narod, nacija, subkulturne grupe ...), - analiziraju oblike konformističkog ponašanja i djelovima u svakodnevnom životu i kulturi, - identifikuje aktivne oblike odnosa i ponašanja u kulturi, stvaralačkog angažovanja, obogaćivanja, proširivanja kulturnih vrijednosti, - analiziraju ulogu intelektualaca u okviru angažovanosti u kulturi društva, 	<p>Identitet; konformizam; angažovanost; autentičnost; intelektualac.</p>	<p>Sociologija: kultura i ličnost, društvena sredina, interakcija, socijalizacija, konformizam, kreacija, stvaralaštvo.</p> <p>Psihologija: struktura ličnosti, dinamika ličnosti, agensi socijalizacije, resocijalizacija ličnosti.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa oblicima društvene interakcije, - se upozna sa oblicima socijalnog izopštavanja - otuđenost, snobizam, malograđanština, kult ličnosti, - se upozna sa određenjem, karakteristikama i oblicima ispoljavanja kreativnosti ličnosti, - se upoznaju se sa određenjem genija. 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju uzroke i posljedice socijalnog izopštavanja, - identifikuju uticaj socijalne izopštenosti na sadržaj djela kulture, socijalnu izopštenost u literaturi, - analiziraju biografije velikih ličnosti u istoriji kulture (određuju mjesto u karakterologiji ličnosti) uopšte i crnogorskoj kulturi. 	<p>Društvena interakcija; socijalno izopštavanje; kreativnost; kult; genije.</p>	<p>Sociologija: društveno izopštavanje, stratifikacija, društvenost, društvene grupe.</p> <p>Psihologija: devijantno ponašanje, konflikti i frustracije, promjene i poremećaji društvenog života i ponašanja.</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. SOCIJALIZACIJA - UTICAJ TRADICIONALNIH OBRAZACA NA FORMIRANJE LIČNOSTI; 2. KONFORMIZAM; 3. TRADICIONALNI I „NOVI ČOVJEK“; 4. IDENTITET - JA I MI; 5. BJEKSTVO OD SLOBODE - OTUĐENOST ČOVJEKA U MASOVNOM DRUŠTVU; 6. GENIJE I STVARALAŠTVO.

TEMA 8: KULTURA I MLADI (4/4+2/2)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna određenje mladih i društveni identitet mladih, - analizira idealističke vrijednosti mladih, - razumije utopiju mladih, ciljeve individualnog i kolektivnog djelovanja, vrednosni sistem kojem teže, - upozna karakteristike pragmatizma mladih, 	<p>Učenic/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - raspravljaju o načinu života mladih nekad i sad, načinu korišćenja slobodnog vremena, načinima zabave, stremljenja, - analiziraju karakteristike pojedinca u dobu adolescencije, istražuju uticaj medija na životni stil mladih, - analiziraju stilove, oblike kolektivne povezanosti i subkulturu mladih, 	<p>Mladi; vrijednosti; utopija; pragmatizam.</p>	<p>Sociologija: kultura i ličnost, društveni pokreti, razvoj ličnosti.</p> <p>Psihologija: razvitak psihičkog života, uticaj sredine, emocije, mentalno zdravlje, razvoj emocija, moralna i estetska osjećanja.</p> <p>Komunikologija: konflikti, percepcija, predrasude, nasilje, nenasilje.</p> <p>Građansko obrazovanje: zdravi stilovi života.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna i analizira ideologiju mladih, kao sistem stavova, vrednosnih sudova, ideja i opredjeljenja kojem teže, - upozna se sa karakterističnim ritualima, zadovoljstvima, praznicima mladih, - razumije karakteristične stilove i način života mladih - oblike komunikacije. 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju individualizaciju i njene karakteristike kod mlade generacije, - analiziraju sistem mišljenja, stavove, stremljenja i odnos mladih prema drugome, porodici, društvu, prirodi danas, - analiziraju vrste rituala, kultova mladih i način vršenja ceremonija, obreda, običajnosti kao odnosa prema svijetu, - analiziraju ikonografiju koju mladi priređuju na svojim okupljanjima, stil i način oblačenja, oblike elementarne kulture kod mladih. 	<p>Ideologija; rituali; ikonografija; stilovi života; komunikacija mladih.</p>	<p>Sociologija: ideologija, kult, ritual, interakcija.</p> <p>Psihologija: dinamički procesi, mentalno zdravlje, psihičke traume, stres, seksualnost, partnerstvo, motivi, moralna svijest kao pokretač.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa oblicima i karakteristikama novih društvenih pokreta mladih, - upozna oblike i karakteristike subkulture mladih - parole, grafiti, performansi, odijevanje, muzika, „teritorija”, - upozna se sa oblicima bunta i protesta mladih protiv trenutnih društvenih stanja, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju uzroke nastanka društvenih pokreta mladih (ostvarenje društvene promjene, uspostavljanje novih odnosa, bolji uslovi života, zaustavljanje rata, zagađenja, nuklearne ekspanzije, siromaštva ...), - formiraju kritički stav o stilu, elementima stila i načinu života pripadnika nekog od društvenih pokreta, - istražuju oblike subkulture i njene karakteristike, posebnosti doživljavanja prirodne i društvene stvarnosti u njoj, potrebe, vrijednosti, norme, - analiziraju oblike ispoljavanja protesta mladih, stvaralaštvo mladih, medije i forme, kulturu protesta, - analiziraju vezu religije i ideologije pokreta mladih (transcedentalna meditacija, istočne religije ...), 	<p>Društveni pokreti; subkultura mladih.</p>	<p>Sociologija: društveni pokreti, subkultura.</p> <p>Istorija umjetnosti: savremena umjetnost, estetika, dizajn, grafika ...</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa oblicima kontrakulturnih pokreta mladih, uzrocima i posljedicama njihovog djelovanja, - upozna se sa uzrocima i oblicima patologije - asocijalnost i otuđenosti mladih u savremenom društvu, - se upozna sa određenjem pojma i karakteristikama i vrstama kriminala mladih. 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju uzroke nastanka kontrakulture kao izraza političkih ideja, načina života i mišljenja prema savremenom društvu, - analiziraju statističke podatke o stopi učešća mladih u prestupničkom ponašanju i kriminalu, karakter i tip prestupništva, uzroke i nove oblike kriminala (sajberkriminal), - analiziraju oblike izopštavanja, diskriminacije, kulturne diskriminacije, nasilja nad mladima, - raspravljaju o oblicima i uzrocima otuđenosti mladih, posljedicama otuđenja. 	<p>Kontrakultura; patologija; asocijalnost; kriminal; otuđenje.</p>	<p>Sociologija: patologija, devijantnost, otuđenje, kriminal.</p> <p>Građansko obrazovanje: zdravi stilovi života.</p> <p>Psihologija: frustracije i konflikti, vrste konflikata, reakcije, mehanizmi odbrane, poremećaj ponašanja, izmijenjena stanja svijesti, hipnoza, droga, parapsihološke pojave.</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. SUBKULTURA – „MODIFIKACIJA OSNOVNOG MODELA KULTURE“; 2. SAVREMENI ČOVJEK JE „DROGIRAN BRZINOM“; 3. DEVIJANTNI OBLICI PONAŠANJA MLADIH; 4. DRUŠTVENI POKRETI MLADIH; 5. HIPI POKRET; 6. PANK POKRET; 7. NEW AGE - IDEOLOGIJA NOVOG DOBA; 8. GOTIK POKRET; 9. KRIMINAL, PRESTUPNIČKO I DRUŠTVENO PONAŠANJE.

TEMA 9: SOCIOLOGIJA UMJETNOSTI (20/18+6/5)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem umjetnosti kao oblasti simboličke kulture, predmetom sociologije umjetnosti, - razumije socijalne momente umjetnosti: oblik društvene svijesti, posebnost čovjeka i društva i oblik stvaranja novih estetskih vrijednosti, - se upozna sa podjelom umjetnosti (fine, kombinovane, primijenjene i popularne umjetnosti), - se upozna sa osnovnim funkcijama umjetnosti, 	<p>Učenice/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju različita određenja umjetnosti u teoriji, predmet sociologije umjetnosti i njene veze sa bliskim naukama koje se bave umjetnošću, - analiziraju osnovne funkcije umjetnosti nekad i sad, - analiziraju filozofska određenja umjetnosti i njene funkcije - Aristotelova analiza tragedije, - analiziraju odnos između prirodno i umjetnički lijepog, 	<p>Umjetnost; sociologija umjetnosti; simbolička kultura; fine umjetnosti; kombinovane umjetnosti; primijenjene umjetnosti; popularne umjetnosti.</p>	<p>Sociologija: umjetnost, oblici umjetnosti, stvaralaštvo, uticaj i zloupotreba umjetnosti.</p> <p>Maternji jezik i književnost: podjela književnosti, tragedija, komedija, realizam.</p> <p>Filozofija: filozofska upitanost, filozofske discipline, estetika, lijepo, Aristotelova poetika ...</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razumije obostranu povezanost umjetnosti i društvenog života, umjetnosti u službi života - socijalna obojenost umjetnosti -odnos umjetnosti i luksuza, odnos umjetnosti i mode, popularne i elitne umjetnosti, veze umjetnosti i boemstva, - se upozna sa osnovnim pravcima umjetničkog izražavanja: naturalizam i formalizam u umjetnosti, - se upozna sa položajem umjetnosti i njenim ulogama u različitim tipovima i oblicima kulture, - se upozna sa utilitarizmom i estetizmom u umjetnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju značaj umjetnosti kroz istorijske periode razvoja - uticaj društva na stil, formu, sadržaj i sredstva umjetničkog stvaralaštva, - identifikuju uticaje umjetnosti na svakodnevni život: dizajn, privredu, modu, odijevanje, sport, - analiziraju vezu istorijskog - „duha vremena“ - i umjetničkog stvaralaštva, - analiziraju položaj umjetnosti i umjetnika u nedemokratskim sistemima, zloupotrebe umjetnosti u ideološke, političke, nacionalističke, religijske svrhe, - analiziraju zloupotrebu i subjektivističko tumačenje umjetnosti, ograničenje slobode umjetničkog stvaralaštva kroz zabrane, cenzuru djela i disidenstvo umjetnika i umjetnosti. 	<p>Naturalizam; formalizam; položaj umjetnosti; utilitarizam; estetizam; disident; cenzura.</p>	<p>Sociologija: (stilovi umjetničkog stvaralaštva, utilitarizam, larpurlartizam)</p> <p>Istorija: antička umjetnost, srednjovjekovna umjetnost, hrišćanstvo, islam, prosvetiteljstvo ...</p> <p>Likovna umjetnost: primijenjena umjetnost, pokret lara, kubizam, ekspresionizam, futurizam, nadrealizam ...</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa karakteristikama klasične umjetnosti, - se upozna sa karakteristikama savremene umjetnosti, - razumije pojam i osnovne karakteristike popularne umjetnosti, - razumije transformaciju umjetnosti u profesiju, - razumije značaj i način ostvarenja demokratizacije u umjetnosti, 	<p>Učenic/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju karakteristike, organizaciju i oblike klasične umjetnosti, - raspravljaju o uticaju tehnološkog društva na status i karakter savremene umjetnosti, - analiziraju karakteristike, identifikuju djela i manifestacije suprostavljenosti popularne umjetnosti („folklorne“) prema elitnoj umjetnosti, - analiziraju oblike ispoljavanja i karakteristike savremene umjetnosti u crnogorskom društvu (FIAT, Cetinjsko bijenale, likovni saloni, kolonije, performansi, instalacije ...), 	<p>Klasična umjetnost; savremena umjetnost; demokratizacija; profesija; popularna umjetnost.</p>	<p>Likovna umjetnost: primijenjena umjetnost, pokret lara, kubizam, ekspresionizam, futurizam, nadrealizam ...</p> <p>Sociologija: stilovi umjetničkog stvaralaštva, utilitarizam, larpurlartizam.</p> <p>Maternji jezik i književnost: književni pravci.</p> <p>Muzička umjetnost: savremeni muzički pokreti, stilovi.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem avangarde i avangardne umjetnosti, - se upozna sa osnovnim karakteristikama avangardne umjetnosti, - razumije razlike između klasične i avangardne umjetnosti, - razumije avangardu kao igranu umjetnost, agonizam i futurizam u savremenoj umjetnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - identifikuju i raspravljaju o kulturi avangarde kao pluralizmu stilova i htjenja da bude drugačija i bolja nego što jeste, - analiziraju avangardnu umjetnost kao kulturnu neizvjesnost, kao umjetnost koja će doći, kao umjetnost za sve, kao “totalnu umjetnost“, - uočava uticaj nauke i tehnike na umjetnost i način umjetničkog stvaralaštva, - analiziraju protivrječna tumačenja avangardne umjetnosti. 	<p>Avangarda; avangardna umjetnost; dekadencija; agonizam; futurizam; nihilizam; igranje umjetnosti.</p>	<p>Sociologija: tradicija, progres, avangarda, alternativa, nihilizam, agonizam, antagonizam.</p> <p>Likovna umjetnost: avangardna umjetnost, karakteristike, dekadencija.</p> <p>Maternji jezik i književnost: avangarda.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem mode u užem i širem smislu, historijskom i kulturnom uslovljenošću sadržaja određenja, teorijama mode, - se upozna sa uzrocima nastanka mode i njenim različitim funkcijama, odnosom mode i društvenog statusa, - upozna osnovne karakteristike mode, antimoda, - razumije socijalni karakter mode, njene zakonitosti, odnos društvenih grupa i mase prema modi, modu kao sredstvo komunikacije i identifikacije, odnos prema umjetnosti, - upozna osnovne zakonitosti koje determinišu razvoj i evoluciju mode, načela mode, funkcije mode (religiozna, ratnička, erotička i ekonomska), demokratizaciju, moda mase - ulična moda, heterogenost stilova-mode 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju fenomen mode u slučajevima kada ona poprima izraz originalnosti, hrabrosti i ekstravagancije, - analiziraju osobine mode kroz smanjenje socijalne distance, prožimanje kulturne i tehničke inovacije u industrijskom društvu, komercijalizaciju, reproduktivnost, popularnost egzibicionizam, - analiziraju odnos socijalne sredine i mode, pritiske na modno prilagođavanje, odstupanje od modnog diktata, uniformisanost, odnos profesije i mode, modni snobizam i modnu histeriju. 	<p>Moda; teorije mode: klasna i teorija modne dinamike, modernistička, antropološka, psihoanalitička, feministička, postmodernistička; uzroci nastanka; osobine mode; antimoda; reproduktivni karakter; prolaznost; popularnost; načela mode; funkcije mode; ulična moda.</p>	<p>Likovna umjetnost: primijenjena umjetnost, dizajn, umjetnost i svakodnevni život ...</p> <p>Sociologija: stilovi umjetničkog stvaralaštva, utilitarizam, stratifikacija, industrija zabave, stil, ličnost, masovna kultura, narodna umjetnost, masa, elita.</p> <p>Građansko obrazovanje: zdravi stilovi života, uzori, idoli ...</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem, principima - izvorima i klasifikacijom luksuza, - se upozna sa određenjem kolekcionarstva, - upozna prirodu odnosa luksuza, kolekcionarstva i mode sa umjetnošću, - analizira osnovne osobine kolekcionarstva, - se upozna sa podjelom kolekcionarstva (numizmatika, notafilija, anzis karti, kolekcionarstvo "oldtajmera", filatelija, lovno kolekcionarstvo, umjetničkih djela - art deko, secesija, barok, kolekcije „djela sa greškom“ ...) i kriterijumima za formiranje kolekcionarske zbirke (hronologija, motivi, po pošiljaocu, po primaocu, po kataloškim vrijednostima, bez kataloške vrijednosti ...), 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju prirodu i osobine kolekcionarstva, važnost i društvenu korisnost kolekcionarskih zbirki, predmet interesovanja kolekcionara, - analiziraju vezu između antikvara i kolekcionara, odnos posjedovanja i želje za posjedovanjem, prodaje i posjedovanja, - analiziraju značaj kolekcionarstva za kulturnu baštinu, osmisle formiranje svoje kolekcionarske zbirke (stare knjige, udžbenici, školski predmeti, dokumenta, časopisi, predmeti ...) i način prezentacije - formiranje fonda za školski muzej, 	<p>Luksuz; kolekcionarstvo; kolekcionar; zbirka; antikvitet; originalnost; raritet; autentičnost.</p>	<p>Likovna umjetnost: original, falsifikat, restauracija, konzervacija, autentičnost, stil, barok.</p> <p>Sociologija: slobodno vrijeme, hobi, umjetnost.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem boemstva i boemije, istorijskim pojavnostima i određenjima, - se upoznata sa karakteristikama boemstva, složenošću i protivrječnostima pojave, - se upozna sa osnovnim oblicima boemije (romantičarski, naturalistički, impresionistički), - analizira odlike savremene boemije, subkulturnu pojavnost savremenog boemstva (boemija kao ideologija roka ...). 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju pojavne oblike boemstva u umjetnosti: književnosti, slikarstvu, pozorištu, filmu ... uočavaju osobine boema i njihov mentalitet, - identifikuju vezu boemstva i urbanog načina života, urbane otuđenosti, - analiziraju osnovne odlike boemstva: progresivnost, građanski bunt, borba protiv ograničenja umjetničkog stvaralaštva, ekstravagantnost i ekcentričnost, - analiziraju naličje boemstva u crnogorskoj kulturi i umjetnosti. 	<p>Boemstvo; boemija; karakteristike boemstva; savremeno boemstvo; oblici boemije.</p>	<p>Maternji jezik i književnost: romantizam u...</p> <p>Sociologija: umjetnost, kultura i ličnost, društveni pokreti.</p> <p>Likovna umjetnost: romantizam, savremena umjetnost.</p> <p>Muzička umjetnost: muzički pokreti mladih.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa posebnim sociologijama umjetnosti (sociologija književnosti i pozorišta, filma, umjetničke komunikacije, arhitekture, likovne umjetnosti, muzike, religije ...) - se upozna sa osnovnim pravcima u savremenoj sociologiji umjetnosti, - razumije uticaj političkog, ideološkog, utopijskog, pozitivističkog pogleda na sadržaj, orijentaciju i slobodu umjetničkog stvaralaštva. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikuju osnovne pravce u sociologiji uopšte i uočavaju njihovu refleksiju u oblasti sociologije umjetnosti, - raspravljaju o razlikama u teorijskim i metodološkim pristupima u sociologiji umjetnosti, - analiziraju društvenu zasnovanost i utemeljenje umjetnosti i sociologije umjetnosti u društvenoj zajednici svoje epohe, primjer - antička umjetnost, soc-realizam ... 	<p>Sociologija književnosti; sociologija pozorišta; sociologija muzike; sociologija arhitekture; empirijska sociologija umjetnosti; realistička sociologija umjetnosti.</p>	<p>Sociologija: podjela sociologije, posebne sociologije.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem jezika kao sredstva komunikacije, povezivanja, posredovanja i integracije - dezintegracije, instrument izražavanja, konstituisanja i oblikovanja čovjekovih misli i osjećanja, - razumije društveni karakter i društvenu uslovljenost jezika, preplitanje uticaja normativne (kakav jezik treba da bude) i uzualne (kakav jezik jeste u praktičnoj upotrebi) komponente jezika, - se upozna sa određenjem govora kao opšte sposobnosti artikulisanog izražavanja, kao opšte moći i sredstva prenošenja i razmjene iskustva, osnovne funkcije govora: ekspresivnu, predmetnu, kanalsku, poetsku, metajeziku, - se upozna sa određenjem jezika kao dinamičnog simboličkog sistema, jezik kao znak i jezik kao simbol, - se upozna sa određenjem sociolingvistike, njenim predmetom i vezom sa sociologijom jezika - mikrosociolingvistika i makrosociolingvistika, - se upozna sa oblicima i uzrocima jezičke raznolikosti, horizontalne i vertikalne raznolikosti (stratifikacija), bilingvizmom, žargonizacijom kao proizvodom socijalne stratifikacije (argo-slang, sabi ...), sloboda u književnom stvaralaštvu kao uzrok jezičke promjene, - analizira vezu jezika i određenih društvenih grupa - jezik kao element identifikacije i osnov zajedništva, kultura dijaloga, totalitarizacija jezika, sloboda govora i izražavanja. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumiju razliku između govora i jezika kao „proizvoda i sredstva“ govora, njegova manifestacija, - razumiju odnose između društvenih i jezičkih struktura, njihove međusobne uslovljenosti i interferenciju, - analiziraju normativnu i uzualnu stranu jezika, odnosno odnos antropoloških i socijalnih momenata, - analiziraju faktore koji dovode do jezičkih i govornih promjena – vanjezičkih i lingvističkih poklapanja u sadržaju komunikacije, - razgovaraju o uticaju prostorno – vremenske dimenzije na raznolikost jezika i govora, pojavu sociolekta, potpune slobode na leksičkom nivou –žargonizacije, - analiziraju etimologiju neke jezičke subkulture – tinejdžera, pripadnika pokreta mladih ... žargon mladih, ulice, mase, stadiona, neobrazovanih, pomodarstva, malograđanstva, snobova..., - analiziraju određene zablude o vezi društvenih grupa i jezika –nužnost podudaranja jezičke zajednice i nacije, značaj jezika u formiranju nacije. 	<p>Jezik; govor; simbol; sociolingvistika; sociologija jezika; normativna komponenta; uzualna komponenta; jezička raznolikost; standardni jezik; narodni jezik; bilingvizam; lokalni jezik; žargonizacija; argo; sabi; nacija.</p>	<p>Sociologija: etničke grupe, čovjek – elementi društvenosti nacija, narod subkultura ...</p> <p>Lingvistika: sociolingvistika, jezik, govor, dijalekt, bilingvizam, žargon, lokalni jezik, jezička različitost, jezik i društvene grupe.</p> <p>Maternji jezik i književnost: nauka o jeziku, jezik, govor, dijalekt, književni jezik, društvena uslovljenost jezika.</p> <p>Istorija: nacionalni pokreti, nacionalne revolucije, ilirski pokret, jezička reformacija, apsolutna monarhija ...</p> <p>Psihologija: komunikacija.</p> <p>Komunikologija: oblici komunikacije, sredstva.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa društvenom povezanošću književnosti i pozorišta, - analizira uticaj društvenih, kulturnih, istorijskih okolnosti (istorijska erozija) na aktuelnost nekog književnog djela (zaborav), - se upozna sa društvenom povezanošću filma, filmom kao medijumom, karakteristikom filmske publike, - se upozna sa društvenom uslovljenošću muzike, istorijskom i estetskom uslovljenošću, - razumije vezu muzike i određenih društvenih grupa i pokreta, ideologiju muzičkog žanra, muzički stilove: rok, pank – rok ... priroda i forma veze - koncerti, festivali, gitarijade ... 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju značaj proučavanja literatarnih tema i činjenica sa sociološkog stanovišta, odnos između pisaca, knjige i čitalaca, - raspravljaju o uticaju tehnologije komunikacija i publikovanja, komercijalizaciju i uticaj na umjetnost, - identifikuju ulogu i značaj pozorišta i teatrologije nekad i sad (sakralno, klasično, nevidljivo, avangardno, alternativno ...), - identifikuju uticaj filma na stvaranje „kulta zvijezde“ i modela idealne žene/ muškarca (naivna djevojka, fatalna žena, buntovnik, novi heroji, mačo ...), - analiziraju značaj i ulogu filmske umjetnosti i njenim vezama sa neumjetničkim oblicima (industrija, trgovina, zanatstvo, marketing ...) stvaralaštva i djelovanja, - analiziraju društvenu prihvatljivost i ulogu filma tokom istorije, zloupotrebu ..., - analiziraju društvenu angažovanost muzike i muzičkih stilova, njihovo porijeklo, značaj, vezanost za tip društvene grupe (džez, bluz, pank, rok ...), muzičkih stvaralaca (Bitlsi, Azra, Pankrati ...). 	<p>Književnost; roman; literatura; lektira; pozorište; teatralnost; muzika; film, publika; cenzura; muzički žanr; rok; pank-rok; koncert; festival.</p>	<p>Sociologija: umjetnost, vrste umjetnosti, stvaralaštvo, sociologija kulture, sociologija umjetnosti, društvena uslovljenost umjetnosti, utilitarizam.</p> <p>Muzička umjetnost: muzički stilovi, džez, bluz, rok, pank, angažovanost ...</p> <p>Maternji jezik i književnost.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem religije, svetog i profanog, - se upozna sa simboličkim karakterom religije, religioznim simbolizmom, - razumije značaj i uticaj religije na kulturu i umjetnost, - se upozna sa odnosom religije i drugih oblika težnje ka istini, - se upozna sa podjelom i tipovima vjerskih zajednica, 	<p>Učenic/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikuju komponente, funkcije i tipove religijske svijesti, - analiziraju kulturne i društvene funkcije religije, - razgovoraju na osnovu teorijskog iskustva o vezi religije i umjetnosti nekad i sad, - razgovaraju o podizanju nivoa religijskog obrazovanja kao područja kulture i kulturnog nivoa pojedinca i društva, 	<p>Religija; sveto; profano; tipovi religije; filozofija; nauka; vjerske zajednice.</p>	<p>Sociologija: religija, tipovi religije, funkcije, komponente, kult, mit, umjetnost, nauka ...</p> <p>Filozofija: teogonija, filozofija religije.</p> <p>Građansko obrazovanje: religija.</p> <p>Istorija: vjerovanje čovjeka prvobitne zajednice, mitologija, jevrejstvo, hrišćanstvo, islam.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa novim religijskim pokretima i uzrocima njihovog nastanka, - se upozna sa podjelom religijskih pokreta i sekti, - se upozna sa karakteristikama novih religija i njihovim odnosom prema tradicionalnim i društvenim vrijednostima uopšte, religijskom devijantnošću, - se upozna sa odnosom religijskih pokreta prema tradiciji, društvu, naciji, porodici ... 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju uzroke nastanka i posljedice pojave novih religijskih pokreta, - kritički raspravljaju o položaju čovjeka u okviru netradicionalnih religija – razlike, - razgovaraju o pojavi novih pokreta i mogućnosti prepoznavanja u našem društvu, - raspravljaju o uticajima novih religijskih pokreta na tradicionalne vrijednosti društva (porodične odnose, brak, srodstvo, zajednicu, norme, etnički identitet, potrebe ...). 	<p>Religijski pokreti; sekte; podjela pokreta, karakteristike religijskih pokreta, religijska devijantnost.</p>	<p>Sociologija: religija, sociološke teorije, Maks Veber, sekte, sekularizam, ateizacija.</p> <p>Građansko obrazovanje: religija.</p> <p>Istorija: jeres, bogumili, sekte, inkvizicija, monoteizam, ideologije ...</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem filozofije, nauke, utopije i ideologije kao oblicima pogleda na svijet, - razumije razlike između različitih pogleda na svijet i međusobnu povezanost i uticaj na umjetnost i kulturu uopšte, - se upozna sa određenjem morala, tipovima i karakteristikama moralne svijesti, karakteristikama stvaralačkog moralnog tipa, - se upozna sa određenjem i karakteristikama običaja i običajnosti i vezom sa savremenom kulturom, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju osnovne karakteristike i uočavaju razlike između filozofije i nauke, - uočavaju razlike između različitih tipova moralne svijesti i razlozima moralnog pluralizma, - analiziraju vrijednosti tradicionalnog morala crnogorskog društva, krizu vrijednosti i karakteristike savremenog morala, - analiziraju funkciju i posebnost nekog od običaja u crnogorskom društvu, 	<p>Filozofija; nauka; utopija; ideologija; moral; običaj.</p>	<p>Sociologija: pojam i elementi nauke, oblici društvene svijesti, ideologija i politika, moral i običaji.</p> <p>Filozofija: predmet filozofije, čemu filozofija.</p> <p>Istorija: velike ideologije XX vijeka.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razumije pojam i pojave kulturne raznovrsnosti, kulturnog pluralizma i multikulturalizma, - razumije suštinu kulturne raznovrsnosti kao mogućnosti zajedništva kultura, - razumije značaj kulturne povezanosti, kulturnog dijaloga, uspostavljanja zajedničkih vrednosnih i normativnih vrijednosti kulture. 	<ul style="list-style-type: none"> - kroz varijantu aktivne nastave formiraju stavove o multikulturalnom načinu života u zajednici (posjeta vršnjacima iz druge kulture kroz zajedničku saradnju škola, posjeta kulturnih institucija, upoznavanje sa istorijom kulture manjinskih grupa itd.), - izrada projektne karte raširenosti kulturnih modela, tipova i oblika kulture na prostoru Crne Gore - analiza odnosa kultura. 	<p>Kulturna raznovrsnost; asimilacija; kulturna posebnost.</p>	<p>Sociologija: kulturni pluralizam, multikulturalnost, inkulturalnost, narodna, nacionalna kultura, subkultura.</p> <p>Istorija: kulturne prilike u periodu apsolutne monarhije, u XIX, XX vijeku).</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. VJERSKE ZAJEDNICE I SEKTE KAO FENOMEN SEKULARIZACIJE I RELIGIJSKE DEVIJANTNOSTI; 2. VJERSKE ZAJEDNICE I TRADICIONALNE VRIJEDNOSTI; 3. TOTEM I TABU U NAŠOJ KULTURI; 4. OSNOVNI ČINIOCI GOVORA I JEZIKA; 5. FESTIVALSKA GROZNICA CRNOGORSKE KULTURE; 6. „NAŠA EPOHA JOŠ NIJE NAŠLA SVOJ STIL“ – AVANGARDA; 7. SUBKULTURNE GRUPE I MASOVNA KULTURA U MUZICI; 8. FILM - KOLEKTIVNO STVARALAŠTVO I „INDUSTRIJA SNOVA“; 9. IDEOLOGIJA ROKA; 10. VUDSTOK; 11. MODA I POKRETI MLADIH; 12. MODA KAO KOMPROMITOVANI IZRAZ KULTURNIH ZBIVANJA; 13. MODA, SUBKULTURA I POPULARNA KULTURA; 14. KULTURA ODIJEVANJA; 15. „JEZIK JE KUĆA BITKA“.

TEMA 10: KULTURA I SAVREMENO DRUŠTVO (10/10+3/3)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa određenjem pojma multikulturalizma, - se upozna sa određenjem pojma inkulturalizma i etničke integracije, - se upozna sa određenjem kulturnog pluralizma i etnocentrizma, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikuju zajedničke odlike različitih kulturnih tipova, kultura uopšte, odnose zasnovane na toleranciji, uvažavanju razlika, kulturnih identiteta, - uočavaju razloge postojanja subkulturnih modela u crnogorskoj kulturi, - diskutuju o nužnosti povezivanja, kulturnog dijaloga, zajedničkog djelovanja sa pripadnicima drugih naroda i etničkih grupa, - analiziraju kulturnu višeslojnost crnogorskog društva, diverzitet kulturnog djelovanja, mišljenja, stvaralaštva, kulturnog nasljeđa, 	<p>Multikulturalizam; inkulturalizam; etničke integracije; kulturna raznolikost.</p>	<p>Sociologija: etničke grupe, narod, nacija, stereotipi, nacionalizam, kulturni pluralizam.</p> <p>Građansko obrazovanje: multikulturalizam, narod, nacija, kolektivni identitet.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa karakteristikama i određenjem globalizacije, demokratizacijom medija, - se upozna sa uzrocima kulturne krize savremenog društva - „religijom kriza“, „kultura bijede“ - klase i način života -kultura siromaštva. 	<ul style="list-style-type: none"> - raspravljaju o uticaju tehnološkog razvoja na prostorno i vremensko smanjivanje svijeta, - razgovaraju i formiraju sopstvene stavove o sadržaju slobode štampe, pravilima medijskog predstavljanja, kodeksima novinara kao manifestacijama demokratizacije društva i medija u njemu, - analiziraju uticaj masovne kulture u okviru globalnih društvenih promjena (ljudska prava, kultura, politika) razumiju globalizaciju medija kao sredstva u osvajanju svijeta (Internet, TV ...), - istražuju uslove stanovanja, karakter rada, običaje, mjesto i oblike okupljanja ljudi, pripadnika marginalnih grupa ... 	<p>Globalizacija; demokratija; pauperizacija; klase; kultura bijede; kriza.</p>	<p>Sociologija: savremeno društvo, postindustrijsko društvo, rizik, kriza, siromaštvo, ekološka kriza.</p> <p>Građansko obrazovanje: siromaštvo, demografski rast, savremeni svijet.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa pojavama u savremenom svijetu: povratak jeretika, rušenje autoriteta, inverzija istorije, etnonacionalizam, nihilizam, banalnost u savremenoj kulturi, - se upozna sa uzrocima i posljedicama dosade, tradicionalizma, progresivizma, 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - istražuju pojave regionalizma, lokalnog nacionalizma, nacionalizma kao posljedice globalizacije - razgovaraju o značaju obrazovanja za profesionalni rad, permanentno obrazovanje kao nužnosti u tehnološkom društvu, 	Etnonacionalizam; tradicionalizam; nihilizam; obrazovanje.	<p>Sociologija: savremeno društvo, postindustrijsko društvo, narod, nacija.</p> <p>Građansko obrazovanje: narod, nacija, rizik i društvena pokretljivost, multikulturalizam.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - se upozna sa načinima odbrane kulturnog identiteta, - se upozna sa sadržajem, istorijatom i razvojem kulturnih prava i slobode, 	<ul style="list-style-type: none"> - raspravljaju o oblicima ugroženosti kultura ili kulturnih oblika (jezik, običaji, elementarne kulture) malih kultura u okviru globalnih promjena, - raspravljaju i istražuju položaj manjinskih grupa u crnogorskom društvu, - analiziraju oblike i sadržaje kulturnih prava i načine njihove zaštite - identifikuju pojave ugrožavanja prava intelektualne svojine u crnogorskom društvu, 	Kulturni identitet; odbrana kulturnog identiteta; kulturna prava; manjine.	<p>Sociologija: kultura, ličnost, indentitet, integracije.</p> <p>Građansko obrazovanje: EU, odbrana kulturnog identiteta, narod, nacija, ljudska prava, standardi, zaštita.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - razumije značaj stvaranja EU i načine zaštite kulturnog identiteta u okviru nje, eurocentrizam, - analiziraju posljedice globalizacije na nacionalnu kulturu. 	<ul style="list-style-type: none"> - analiziraju osnovne vrijednosti na kojima je izgrađena Evropska unija (hrišćansko-jevrejska i islamska tradicija, ljudska prava, ujedinjenost u razlikama ...), - analiziraju uticaj umjetnosti, nauke, filozofije, društvenih pokreta na razvoj ideje o evropskim integracijama. 	EU; kulturni identitet; nacionalna kultura; intelektualna svojina; eurocentrizam.	<p>Građansko obrazovanje: EU, odbrana kulturnog identiteta, narod, nacija, ljudska prava, standardi, zaštita.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upozna karakteristike postmodernosti i položaj i stanje kultura u njoj, - razumije stremljenja, upozna se sa teorijskim zamislama o perspektivi kulture ili kultura. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiziraju karakteristike postmodernog društva, - raspravljaju o teorijskim vizijama perspektiva savremenog društva, futurologiji i njenim postavkama, - raspravljaju o pojavama u savremenoj kulturi, modelima kulturne politike, oblicima i ciljevima kulturnih promjena. 	<p>Postmodernost; futurologija; perspektive kulture.</p>	<p>Sociologija: savremeno društvo, postindustrijsko društvo, globalne promjene, futurologija.</p> <p>Istorija: svijet poslije Drugog svjetskog rata.</p>

IZBORNE TEME/AKTIVNOSTI: 1. SIMBOLI CRNOGORSKE KULTURE, TRADICIJE I DRŽAVE; 2. ŽENA I SAVREMENO CRNOGORSKO DRUŠTVO; 3. URBANIZACIJA I URBANI STIL ŽIVOTA; 4. ISTORIJA MANJINSKIH PRAVA; 5. „UJEDINJENI U RAZLIKAMA“; 6. SIMBOLI EVROPE - OD MITA DO STVARNOSTI; 7. CRNOGORSKA KULTURA I „IZAZOV EVROPE“; 8. POSTMODERNOST - JEDINSTVO ILI „SUDAR KULTURA“; 9. TELEVIZIJA, MULTIMEDIJI I VIRTUELNA STVARNOST; 10. INTERNET KAO GLOBALNI MEDIJ.

5. DIDAKTIČKE PREPORUKE

Nastavnik/ca u ostvarivanju ciljeva predmeta, uz obavezni sadržaj, uočava zainteresovanost učenika/ca za obradu posebnih tema iz nastavnog programa koji je namijenjen za izborni dio: nastavne teme su određene prema osnovnim ciljevima predmeta.

Pri obradi svih tema posebnu pažnju treba usmjeriti na objašnjenje i usvajanje znanja o crnogorskom kulturnom miljeu kroz komparativni pristup sa modernim, demokratskim i razvijenim društvima, a posebno sa društvima u tranziciji.

Posebno je potrebno naglasiti različitost teorijskih objašnjenja u sociologiji kulture, razlike posebno isticati pri objašnjavanju pojedinih tema i kulturoloških problema. Različitost teorijskih pristupa bitno utiče na izbor različitih nastavnih postupaka, kao i na formiranje različitih predstava o praktičnom značaju iz sociologije saznanja. Obrada zadatih tema mora biti usmjerena tako da učenici/e spoznaju međusobnu povezanost kulturnih modela uopšte i u konkretnom slučaju.

Takav pristup omogućava povezivanje socioloških saznanja sa saznanjima iz drugih predmetnih oblasti i osposobljava učenike/ce za interferenciju sociološkog znanja sa objašnjenjima u drugim područjima nauke.

Proučavanje sociologije kulture zahtijeva izbor didaktičkih metoda koje omogućavaju da učenik/ca u najvećoj mjeri bude aktivan/na (debata, igranje uloga, učenje putem otkrića, analiza udžbeničkog teksta, Pro et contra, pretraživanje baze podataka,

istraživanje u medijateci, formiranje i korišćenje lične datoteke, grafički prikaz, gost na času, uloga kritičara TV i drugih medijskih sadržaja, izrada plakata i poruka, izrada mini projekta, izrada i analiza eseja ...), što omogućava visoki stepen samostalnosti i inicijativnosti učenika/ca. Izbor mora biti u službi očekivanog, da se učenici/e osposobe da dosljedno upotrebljavaju terminologiju iz oblasti sociološke kulture i jasno izražavaju i primjenjuju stečeno znanje, da podstakne aktivno učešće učenika/ca u nastavi i omogući ostvarenje ciljeva predmeta i programskih sadržaja.

6. STANDARDI ZNANJA

TEMA 1: UVOD U SOCIOLOGIJU KULTURE

Učenik/ca:

- razumije određenje, elemente i značaj sociologije,
- razumije određenje, elemente i značaj sociologije kulture,
- može da navede osnovne kategorije, sadržaje i interesovanja sociologije kulture,
- može da navede osnovne teorijske pristupe i objasni po sopstvenom izboru neki od njih.

TEMA 2: POJAM I DEFINICIJA KULTURE

Učenik/ca može da:

- definiše i objasni pojam kulture,
- definiše i objasni pojam kulture i civilizacije,
- objasni pojam norme i vrijednosti,
- nabroji i jasne oblike društvenih vrijednosti,
- nabroji osnovne ciljeve kulture,
- objasni osnovne tipove i oblike kulture, kulturni determinizam, kulturni pluralizam,
- uoči razliku između tradicije i progressa,
- objasni pojam subkulture i kontra kulture,
- navede karakteristike narodne i elitne kulture, uoči sličnosti i razlike,
- objasni pojam kulturne potrebe i analizira tipove ljudskih potreba, razlikuje autentične od lažnih - pseudo potreba,
- objasni društvene procese i društvene promjene u oblasti kulture, faktore koji utiču na promjene,
- razumije faktore kulture koji utiču na proces promjena društva.

TEMA 3: KULTURNA ANTROPOLOGIJA

Učenik/ca može da:

- objasni predmet interesovanja kulturne antropologije,
- objasni pojam društvenosti,
- objasni sadržaj i strukturu društvenog bića čovjeka,
- objasni pojam i oblike identiteta,
- objasni pojam i funkcije mita,
- objasni pojam, elemente i oblike simbola,
- navede karakteristike, određenje i funkcije religije, rituala i kulta,
- objasni pojam rada i poslovne kulture,
- analizira odnos rada i slobode u kontekstu kulture.

TEMA 4: FUNKCIJE KULTURE

Učenik/ca može da:

- nabroji osnovne funkcije kulture,
- objasni pojam komunikacije, navede sredstva komunikacije,
- objasni funkciju kulture kao sredstva komunikacije,
- objasni zaštitnu funkciju kulture,
- objasni normativnu funkciju kulture,
- objasni oblike i navede karakteristike elementarnih oblika kulture,
- objasni pojam kulturnih institucija i organizacija.

TEMA 5: IGRA

Učenik/ca može da:

- objasni pojam i funkcije igre za ljudsku kulturu,
- navede i objasni osnovne oblike igre,
- objasni karakteristike takmičarskih igara,
- objasni karakteristike igara na sreću,
- objasni karakteristike igara prerusavanja,
- objasni karakteristike igara zanosa,
- objasni i navede osnovne karakteristike sporta,
- uočava karakteristike savremenog sporta,
- uočava devijantnosti u igrama savremenog društva,
- objasni normativizam, institucionalizam i komercijalizam u igrama savremenog društva.

TEMA 6: MASOVNA KULTURA

Učenik/ca može da:

- objasni pojam masovne kulture,
- objasni uzroke nastanka masovne kulture,
- navede i objasni karakteristike masovne kulture,
- objasni pojam slobodnog vremena i dokolice,
- objasni karakteristike „industrije zabave”
- objasni karakteristike kulturne robe, tržišta i potrošačke kulture,
- navede osnovne karakteristike elektronskih medija,
- objasni sintagmu „globalno selo”,
- objasni pojam i karakteristike kiča i šunda,
- nabroji i analizira karakteristike nosioca kiča,
- objasni pojam popularne kulture.

TEMA 7: KULTURA I LIČNOST

Učenik/ca može da:

- objasni pojam ličnosti i faze u njenom razvoju,
- objasni pojam socijalizacije i njene agense,
- objasni pojam konformizma,
- objasni pojam angažovanosti i autentičnosti u kulturi,
- objasni pojam kulta ličnosti.

TEMA 8: KULTURA MLADIH

Učenik/ca može da:

- objasni pojam starosne dobi i razvitak psihičkog života,
- objasni određenje pojma stil života,
- nabroji neke od pokreta mladih i po izboru objasni karakteristike jednog od njih,
- objasni pojam subkulture mladih,
- objasni oblike kontrakulturnih pokreta mladih,
- objasni oblike devijantnog ponašanja mladih.

TEMA 9: SOCIOLOGIJA UMJETNOSTI

Učenik/ca može da:

- objasni pojam umjetnosti,

- objasni podjelu umjetnosti,
- objasni i navede funkcije umjetnosti,
- navede i objasni jedan od stilova umjetničkog stvaralaštva,
- objasni utilitarizam i estetizam u umjetnosti,
- objasni karakteristike klasične umjetnosti,
- objasni karakteristike savremene umjetnosti,
- analizira karakteristike popularne umjetnosti,
- analizira karakteristike avangardne umjetnosti,
- objasni pojam, podjelu i funkcije mode,
- objasni pojam i oblike kolekcionarstva,
- objasni podjelu sociologije umjetnosti,
- objasni pojam govora i jezika,
- analizira kulturnu uslovljenost jezika,
- objasni razliku između narodnog i službenog jezika,
- objasni društvenu uslovljenost književnosti,
- objasni društvenu uslovljenost filma,
- objasni vezu muzičkog stila i društvenih grupa,
- objasni pojam religije, svetog i profanog,
- uoči razlike među religijskim grupama,
- objasni karakteristike religijskih pokreta,
- objasni odlike sekte,
- objasni razlike između filozofije i nauke,
- objasni pojam morala i običaja,
- navede karakteristike tipova morala.

TEMA 10: KULTURA I SAVREMENOST

Učenik/ca može da:

- objasni pojam multikulturalizma,
- objasni pojam inkulturalizma,
- objasni pojam i karakteristike globalizacije,
- uočava karakteristike globalnih medija,
- objasni pojam etnonacionalizma,
- uoči razlike između tradicionalizma i kulta progresa,
- objasni pojam kulturnog identiteta,
- navede i objasni neko od kulturnih prava,
- navede osnovne kulturne postavke i vrijednosti evropskih i globalnih integracija.

7. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I STRUČNE OSPOSOBLJENOSTI

Provjeravanje znanja i ocjenjivanje mora biti u funkciji osnovnih ciljeva predmeta, a obuhvata nivo usvojenih znanja, razumijevanje sadržaja programa, provjeru analitičkog i sintetičkog rasuđivanja, primjenu usvojenog i aktivan odnos prema znanju. Ocjenjivanje je brojčano, uz obavezu nastavnika/ce da javno obrazloži ocjenu, da da argumentaciju ocjene i da učeniku/ci ponudi neophodne instrukcije o daljem učenju i napredovanju.

Provjeravanje i ocjenjivanje pored opštih načina i oblika (usmeno i pismeno), mora sadržavati i posebne - specifične oblike koji postaju „obavezni” zbog specifičnosti samog predmeta sociologije - sociologije kulture (seminarski radovi, izvještaji istraživanja, izrada eseja, statistički prikazi, komparativni prikazi, analiza sadržaja, ispitivanje javnog mnjenja, tehnika intervjua, medijski monitoring ...). Ocjenjivanje mora da se zasniva na osnovnim pravilima vrednovanja: svestranosti, kontinuiranosti, objektivnosti, individualizaciji, javnosti uvida u ocjenjivanje. Ocjena mora da ima stimulatívni karakter i podsticaj za dalje interesovanje učenika/ca za nastavni program. Proces vrednovanja i ocjenjivanja mora da obuhvati naučnu predmetnu pismenost, sposobnost analize, interpretacije kao i primjenu naučnih znanja. Znanje učenika/ca, vještine i vrijednosti predviđene su katalogom znanja i standardima programa i istovjetni su sa osnovnim programom – programom sociologije.

Za učenike/ce koji pokazuju izuzetnu sposobnost (nadareni učenici/e) posebno - kroz način realizacije, treba definisati uslove za napredovanje i način provjeravanja i ocjenjivanja - istovjetne kao u programu sociologije.

8. RESURSI ZA REALIZACIJU NASTAVE

a) Materijalni uslovi, standardi i normativi

Za realizaciju nastavnog programa i aktivnosti učenika/ca, neophodno je korišćenje materijalnih sredstava koja olakšavaju proces, podižu motivaciju i interesovanje i omogućavaju primjenu različitih metodskih postupaka. U nastavi je neophodno korišćenje računara i dodatnih sredstava (diskete, video disk, CD, školski softve ...), nastavne filmove, dijafilmove, itd. Pored tehničkih pomagala, neophodno je i moguće koristiti i resurse kao što su:

- biblioteka, (seminarska, mediateka sa obaveznim udžbenicima, enciklopedijama, stručnom literaturom, periodikom),
- lokalni potencijali (biblioteke, arhivi, muzeji),
- organizacije i institucije kulture, javna preduzeća iz oblasti kulture,
- naučno-istraživačke ustanove,
- sportska društva i organizacije,
- istorijska mjesta, lokaliteti i spomenici,
- lokalni kadrovi (istraživači, umjetnici, roditelji ...).

Uspješna realizacija programa SOCIOLOGIJE KULTURE podrazumijeva:

- **stručno-predmetnu osposobljenost nastavnika/ce** (dobro poznavanje sadržaja programa),
- **metodičko-didaktičku osposobljenost nastavnika/ce** (dobro poznavanje savremenih metoda učenja i oblika rada sa učenicima/ama),
- opremljenost učionica u skladu sa zahtjevima savremenih metoda i oblika rada (mogućnost rada u grupama, u paru, individualnog rada),
- etos škole, koji bi trebalo bi afirmiše primjenu ideja i principa građanske političke kulture (otvorenost, dijalog, multikulturalnost, toleranciju, slobodu izražavanja, stvaralaštva, opredjeljenja ...).

b) Okvirni spisak literature i drugih izvora

Predmetna komisija do izrade udžbenika ili skripte, kao moguća rješenja, predlaže da u nastavi budu korišćeni sljedeći **udžbenici, djela i periodika**:

1. Andrijašević, Ž. M., Rastoder, Š.: **Istorija Crne Gore**, Centar za iseljenike Crne Gore, Podgorica, 2006.
2. Benedikt, R.: **Obrasci kulture**, Prosveta, Beograd, 1976.
3. Benc, E.: **Nove religije**, Čigoja, Beograd, 2005.
4. Biderman, H.: **Rečnik simbola**, Plato, Beograd, 2004.
5. Božović, R.: **Leksikon kulturologije**, Beograd, 2006.
6. Božović, R.: **Kroz crveno**, Sloboda, Beograd, 1989.
7. Božović, R.: **Iskušenje slobodnog vremena**, Čigoja, Beograd, 1997.
8. Božović, R.: **Noćna mora**, Književne novine, Beograd, Univerzitetska riječ - Nikšić, 1990.
9. Božović, R.R.: **Kultura potreba**, Narodna knjiga, Beograd, 1989.
10. Božović, R.R.: **Suočavanje**, Univerzitetska riječ, Nikšić, 1988.
11. **Buka u modi-studentski protest 96**, Studentski protest, Beograd, 1996.
12. Čupić, Č.: **Politička antropologija**, hrestomatija, Čigoja štampa, Beograd, 2002.
13. Despot, B.: **Pladoyer za dokolicu**, Mala edicija ideja, Ideje, Beograd, 1976.
14. Dolo, L.: **Individualna i masovna kultura**, CLIO, Beograd, 2000.
15. **Duh vedrine kultura protesta - protest kulture**, AGORA, Beograd, 1998.
16. Dragičević-Šešić, M.: **Neo folk kultura**, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci & Novi Sad, 1994.
17. Đorđević, D.: **Sociologija forever**, Niš, 1996.
18. Filipović, M.: **Društvena moć žena u Crnoj Gori**, CID, Podgorica, 2003.
19. Fisk, Dž.: **Popularna kultura**, CLIO, Beograd, 2001.
20. Fukojama, F.: **Sudar kultura**, Societas, Zavod za udžbenike, Beograd, 1997.
21. Gezeman, G.: **Crnogorski čovjek**, CID, Podgorica, 2003.
22. Gidens, E.: **Sociologija**, CID, Podgorica, 1998.
23. Gidens, E.: **Sociologija**, Ekonomski fakultet, Beograd, 2003.
24. Golubović, Z.: **Antropološki portreti**, Societas, Zavod za udžbenike, Beograd, 1991.

25. Gvozdrenović, S.: **Metodika nastave sociologije**, Univerzitet CG, Zavod za udžbenike, Podgorica, 2006.
26. Haralambus, M.: **Uvod u sociologiju**, Globus, Zagreb, 1989.
27. Hauzer, A.: **Socijalna istorija umjetnosti i književnosti**, Kultura, Beograd, 1962.
28. Hauzer, A.: **Sociologija umjetnosti, (1-2)**, Školska knjiga, Zagreb, 1986.
29. Ilić, M.: **Sociologija kulture i umjetnosti**, Narodna knjiga, Beograd, 1991.
30. Ilić, M.: **Teorija i filozofija stvaralaštva**, Gradina, Niš, 1979.
31. Kajoa, R.: **Igre i ljudi**, Nolit, Beograd, 1965.
32. Kasirer, E.: **Jezik i mit**, Tribina mladih, Novi Sad, 1972.
33. Kimlika, V.: **Multikulturalizam**, CID, Podgorica, 2004.
34. Kloskovska, A.: **Sociologija kulture**, Čigoja štampa, Beograd, 2001.
35. Konstantinović, R.: **Filozofija palanke**, Otkrovenje, Beograd, 2004.
36. Lakroa, M.: **New age - ideologija novog doba**, CLIO, Beograd, 2001.
37. **Manjinska prava - zbirka dokumenata**, ASK, Pg, 2004.
38. Matić, M.: **Mit i politika**, Radnička štampa, Beograd, 1984.
39. Moreno, E.: **Duh vremena(1i 2)**, BIGZ, Beograd, 1979.
40. Pađoli, R.: **Teorija avangardne umetnosti**, Nolit, Beograd, 1975.
41. Pavićević, V.: **Sociologija religije**, BIGZ, Beograd, 1980.
42. Prnjat, B.: **Kulturna politika**, Radnička štampa, Beograd, 1979.
43. Skembler, G.: **Sport i društvo - istorija, moć i kultura**, CLIO, Beograd, 2007.
44. Šušnjić, Đ.: **Otpori kritičkom mišljenju**, Čigoja, Beograd, 1995.
45. Šušnjić, Đ.: **Ribari ljudskih duša**, Čigoja, Beograd, 1995.
46. Šušnjić, Đ.: **Dijalog i tolerancija**, Čigoja, Beograd, 1995.
47. Šušnjić, Đ.: **Žetva značenja**, Čigoja, Beograd, 2005.
48. Škiljan, D.: **Pogled u lingvistiku**, Školska knjiga, Zagreb, 1980.
49. Vukićević, S. Božović, R.R.: **Sociološki aspekti progressa i kulture**, Jasen, Nikšić, 2001.
50. Živadinović, P.: **Od filozofije do politike**, Zadruga, Beograd, 1985.

Periodika:

U nastavi se koriste svi časopisi, revije, godišnjaci, pregledi koji mogu biti upotrijebljeni u okviru datih sadržaja.

Preporuka:

1. SOCIOLOGIJA
2. SOCIOLOŠKI PREGLED
3. SOCIOLOŠKA LUČA
4. GODIŠNJAK CANU ZA DRUŠTVENA PITANJA
5. MATICA
6. ALMANAH
7. ...

9. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA

Nastavu sociologije kulture treba da izvode lica koja su tokom univerzitetskog obrazovanja stekla jedno od sljedećih zvanja:

1. profesor sociologije,
2. diplomirani sociolog,
3. profesor filozofije i sociologije.

Za realizaciju i efikasno sprovođenje nastavnog programa neophodna je dodatna stručna metodološka edukacija nastavnika/ca.

Predmetni program **SOCIOLOGIJA KULTURE**, OIP za III i IV razred gimnazije, izradila je komisija u sljedećem sastavu:

Zorica Kotri, predsjednik
Momir Dragičević, član